Voorzitter

Ouderdomswet en de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen in verband met de overheveling van de uitvoering van de aanvullende bijstand voor personen van 65 jaar of ouder van de gemeenten naar de Sociale verzekeringsbank en het aanbrengen van enkele andere aanpassingen in de Algemene Ouderdomswet en tot wijziging van enkele sociale verzekeringswetten in verband met de gelijkstelling binnen de sociale zekerheid van voormalige pleeg- en stiefkinderen met eigen kinderen (32037) en over het wetsvoorstel Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (31927);
- maandag 16 november 2009
van 10.00 uur tot 15.00 uur van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het onderdeel Politie van de begroting van BZK.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Teeven.

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. Heel lang geleden heeft de VVD-fractie schriftelijke vragen gesteld aan de minister van Justitie over het functioneren van een bepaalde Haagse rechter in een bepaalde zaak. Ik zal de naam hier niet vermelden. Het is inmiddels, geloof ik, negen weken geleden.

De **voorzitter**: 7 september 2009.

De heer **Teeven** (VVD): Ja, heel lang geleden in ieder geval. Wilt u een rappel sturen of deze vragen kunnen worden beantwoord?

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

De heer **Teeven** (VVD): Voorzitter. Mijn dank is groot.

De **voorzitter**: Dank u wel.
Het woord is aan mevrouw Peters. Ik zie dat zij naar het spreekgestoelte wil komen, maar het is ook mogelijk om bij de interruptiemicrofoon te spreken. De leden maken allemaal zo'n wandeling.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Voorzitter. Dat bespaart tijd. Ik vraag u, te rappelleren over mijn schriftelijke vragen van 7 oktober 2009 aan de staatssecretaris van Defensie over de "consortium buy" voor de Joint Strike Fighter. Ik wil de antwoorden graag over een week, op 4 november 2009, binnen hebben, opdat ik ze nog kan gebruiken voor het wetgevingsoverleg materieel Defensie van 9 november 2009.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.
Uw tweede rappel.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Het tweede rappel zou ik graag doen uitgaan over mijn schriftelijke vervolgvragen die samen met de fracties van de SP en D66 aan de minister van Defensie en de minister van Justitie zijn gesteld over de Argosberichtgeving over een standrechtelijke executie in Afghanistan. Ik zou de antwoorden daarop graag voor 12 november 2009 ontvangen, opdat ik ze kan gebruiken bij het AO Tussentijdse evaluatie Nederlandse militaire missie in Afghanistan op 19 november 2009.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.
Het woord is aan mevrouw Van Miltenburg.

Mevrouw **Van Miltenburg** (VVD): Voorzitter. Ik wil graag rappelleren over de onbeantwoorde schriftelijke vragen aan de staatssecretaris van VWS over de steunaanvraag van de rechtsopvolgers van Meavita bij de Nederlandse Zorgautoriteit. Deze vragen zijn ingezonden op 25 september 2009.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.
Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van de regeling van werkzaamheden. Om 13.30 uur vervolgen wij de vergadering met de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Successiewet 1956.

De vergadering wordt van 13.04 uur tot 13.30 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956) (31930).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Ik ben blij dat wij na een lang behandelingstraject eindelijk plenair zijn met deze successiewet, met dank aan de staatssecretaris voor de uitgebreide beantwoording tot nu toe en eigenlijk ook een beetje aan onszelf, want wij worstelen ons door grote hoeveelheden informatie heen bij deze wet. Het is een taaie materie. Collega Van der Vlies refereerde hieraan al in Trouw van 20 oktober jongstleden. Zelfs deskundigen hebben er hun handen vol aan en soms hun maag, zo lijkt soms uit e-mails. Er passen enige kritische kanttekeningen bij het traject dat wij af en toe het gevoel kregen dat het iets aan de haastige kant was, zoals de nota van wijziging die nog deze morgen is binnengekomen en waarop wij nog een aantal opmerkingen gaandeweg het betoog zullen toevoegen.
Wij kennen in Nederland al eeuwen successiebelasting. Die is nog een erfenis uit de Franse tijd die wij nooit afgeschaft hebben. In 1805 is zij ingevoerd. Ik zeg maar gewoon "successiebelasting". "Successierecht" vind ik een buitengewoon raar woord. Het is een belasting. Iedereen moet die betalen. Het is niet het recht van de overheid om overal aan te zitten. Het CDA vindt dat de overheid aan zo min mogelijk dingen moet zitten. Als ooit op een nader tijdstip "successierecht" gewoon "successiebelasting" genoemd gaat worden, zouden wij dat zeer op prijs stellen.

Omtzigt

Deze staatssecretaris verdient een groot compliment. Eigenlijk is de successiewet nooit fundamenteel veranderd sinds 1859. Er kwam in 1956 een nieuwe wet, maar al 150 jaar lang staat het bouwwerk overeind. Deze staatssecretaris zet eindelijk een paar stappen die eigenlijk al lang gezet hadden moeten zijn. Ik kom zo meteen terug op de details, maar de CDA-fractie is hier buitengewoon mee ingenomen. Tot nu toe had een categorie buitengewoon vermogende mensen in Nederland feitelijk de mogelijkheid om geen belasting te betalen. Iedereen betaalt belasting, tot 68%, over zijn erfenis, behalve een groep mensen die een afgezonderd particulier vermogen ergens konden installeren. Die betaalden hooguit een paar procent aan de belastingadviseurs, maar niet aan de gemeenschap. Aan die situatie wordt eindelijk een eind gemaakt. Chapeau daarvoor!

De tarieven gaan fors omlaag. Wij hebben het sowieso al niet op tarieven boven de 50%, maar wij zijn blij dat de tarieven nu dalen naar maximaal 40% en voor familieleden naar maximaal 20%. Ik zie de staatssecretaris knikken. Als hij knikt bij de woorden "familielid" en "20%", kom ik er zo nog op terug wat dit voor ouders betekent. Dat zou dan nog het enige kleine vlekje in de familieledensfeer kunnen zijn. De tarieven voor familieleden, naaste familieleden, dienen terug te gaan naar maximaal 20%. De vrijstellingen gaan omhoog. Die verdubbelen voor kleinkinderen. Familiebedrijven worden makkelijker overdraagbaar. Schenking van familiebedrijven wordt mogelijk bij leven, als je alle broers een beetje hetzelfde geeft, wat nog wel een klein probleem zou kunnen zijn. Maar goed. De tarieven voor familiebedrijven gaan omlaag. Wij hebben met de ChristenUnie een amendement ingediend om in ieder geval voor wat kleinere familiebedrijven de erfenisbelasting helemaal af te schaffen. Graag zouden wij de erfenisbelasting nog verder afschaffen, maar, in alle eerlijkheid, daarvoor bestaat op dit moment gewoon niet het budget met de moeilijke keuzes die wij moeten maken.

Voordat ik inga op de details van de wet nog één opmerking. Die betreft de vraag wat dit wetsvoorstel doet. Ik zal het zo hebben over allerlei moeilijke situaties, over mensen die niet in standaardsituaties verkeren. Het doel van het wetsvoorstel is natuurlijk dat in standaardsituaties mensen niet naar de notaris hoeven en geen ingewikkelde testamenten hoeven te maken, maar dat er een uitwerking is die in de verdeling en in de belastingheffing min of meer rechtvaardig is. Dat is wat deze wet doet. Natuurlijk gaat de hele discussie straks over de vraag wat wij met de uitzonderingssituaties doen. Wij zijn blij dat het juist voor die mensen een stuk gemakkelijker wordt, omdat de tariefstructuur eenvoudiger wordt, de vrijstellingen groter worden en, als het aan ons ligt, wordt het ook nog iets gemakkelijker om bij de aankoop van een huis iets te schenken. Dat is echter de doelstelling.

En dan nu de moeilijkere situaties, te beginnen bij het samenlevingscontract. De minister heeft gezegd dat hij aan het feit dat samenwonenden straks niet meer automatisch als partner kwalificeren, persberichten en free publicity zal wijden via websites en dergelijke. Die toezegging juichen wij toe.

Er zijn drie manieren om mensen te kwalificeren als partners: huwelijk, geregistreerd partnerschap en notariële akte. Waarom gebruikt de staatssecretaris het geregistreerd partnerschap niet? Waarom zorgt hij er niet voor dat het bij een geregistreerd partnerschap, net zoals bij een huwelijk, mogelijk is dat je je één keer per week gratis kunt registreren als partners? Dat is makkelijk voor de belastingwetgeving. De staatssecretaris maakt dan een duidelijke, publiekrechtelijke keuze, waaruit een aantal voor- en nadelen volgt, bijvoorbeeld een voordeel bij de erfenis. Wil de staatssecretaris in contact treden met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en met zijn collega van Binnenlandse Zaken? Dan kunnen zij bezien of een plan mogelijk is waarbij mensen die nu al tijden lang samenwonen op een gemakkelijke manier dat samenwonen publiekrechtelijk kunnen registreren, zodat zij van alle voordelen van deze wet gebruik kunnen maken. Graag krijg ik hierop een toezegging, zo mogelijk al in de schriftelijke ronde.

Een ander probleem is ook door collega's Van der Vlies en Cramer te berde gebracht. Kan de staatssecretaris iets regelen voor mensen die gescheiden zijn van tafel en bed, die geen andere partner hebben, maar wel op een verschillend GBA-adres ingeschreven staan, zodat zij zich middels een contract alsnog kwalificeren voor de Successiewet?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik begrijp dat de heer Omtzigt de liefde wil bureaucratiseren. Je moet een samenlevingscontract hebben om voor een lager tarief belast te worden. Hij maakt onderscheid tussen mensen die een samenlevingscontract hebben en mensen die dat niet hebben.

De heer **Omtzigt** (CDA): Samen met de regering maken wij onderscheid tussen mensen die een wederzijdse zorgplicht aangaan en mensen die dat niet doen. Mensen met een wederzijdse zorgplicht zijn verplicht voor elkaar te zorgen als een van beiden geen inkomen heeft en kunnen bijvoorbeeld geen beroep doen op de bijstand of inkomensafhankelijke regelingen. Aan het eind van die wederzijdse zorgplicht, wanneer een van beiden komt te overlijden, staat daar een grotere vrijstelling tegenover bij de erfenisbelasting. Dat is de keuze die wij maken.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Zegt de heer Omtzigt daarmee dat mensen zonder samenlevingscontract geen zorgplicht jegens elkaar hebben?

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat zeg ik inderdaad; die hebben geen zorgplicht tegenover elkaar. Zij kunnen wel voor elkaar zorgen, maar zij kunnen tegelijkertijd aanspraak maken op alle voorzieningen. Mevrouw Koşer Kaya heeft zelf het voorbeeld gegeven van twee mensen van boven de 65 die ieder een eigen huishouden voeren. Zij hebben geen zorgplicht tegenover elkaar en krijgen niet dezelfde AOW als gehuwden, maar de AOW tegen 70%, die nog altijd € 300 per maand hoger ligt. Zij mogen terecht en legitiem aanspraak maken op bijvoorbeeld inkomensafhankelijke regelingen. Dat mogen mensen die gehuwd zijn, een geregistreerd partnerschap hebben of een zorgplicht jegens elkaar hebben niet.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik concludeer dat het CDA de liefde bureaucratiseert en dat het onderscheid maakt tussen mensen die een samenlevingscontract hebben en mensen die dat niet hebben. De mensen die dat niet hebben, moeten drie keer zoveel belasting betalen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Mevrouw Koşer Kaya heeft een

De heer Tang (PvdA)

© M. Sablerolle – Gouda

goed ingestudeerde tekst. Wij bureaucratiseren niets. Sterker nog, liefde is op allerlei manieren mogelijk en zit niet in een successiebelasting. De belasting wordt niet gekoppeld aan de mate van elkaar liefhebben. Dat zou heel slecht zijn voor een aantal huwelijken, denk ik. Het wordt sec gekoppeld aan het hebben van een wederzijdse zorgplicht. Die wederzijdse zorgplicht koppelen wij dus aan een grotere vrijstelling.

De heer **Tang** (PvdA): Volgens mij is liefde nooit bureaucratisch, maar belastingen wel, zeker in deze wet. Ik probeer het gewoon te begrijpen. Feitelijk is bij een scheiding van tafel en bed de gevoelde wederzijdse zorgplicht doorbroken. Toch zegt u dat die plicht op een of andere manier hersteld moet worden in de Successiewet. U hebt net een betoog gehouden voor een bijzondere behandeling voor mensen die de wederzijdse zorgplicht erkennen, maar die feitelijk zijn gescheiden van tafel en bed. Toch wilt u ze een bijzondere positie geven in deze wet. Dat begrijp ik gewoon niet.

De heer **Omtzigt** (CDA): Het is goed dat u om opheldering vraagt. Dat wil ik alleen indien zij een feitelijke zorgplicht jegens elkander afgesproken hebben. Dat kunnen zij doen via notariële akte, net als anderen. Er zijn mensen in Nederland die zich na scheiding van tafel en bed verantwoordelijk blijven voelen voor elkaar. Zij gaan ook geen nieuwe relatie aan, bijvoorbeeld om religieuze redenen. Zij blijven voor hun partner verantwoordelijk tot de dood, omdat zij die belofte zijn aangegaan. Dat moeten ze dus wat mij betreft wel op de een of andere manier bevestigen via een notariële akte. Dat zal echter alleen geldig zijn volgens deze wet, als ze ingeschreven staan op hetzelfde adres volgens de gemeentelijke basisadministratie. Dat is nou ook het enige waaraan ze niet zullen voldoen, anders waren ze natuurlijk nooit van tafel en bed gescheiden. Dat was de achterliggende reden.

De heer **Bashir** (SP): Ik zal het heel kort houden. De heer Omtzigt had ook gevraagd naar een hardheidsclausule waarbij er rekening zou worden gehouden met bijzondere gevallen. Volgens mij is de staatssecretaris hem daarin niet tegemoet gekomen. Hoe denkt de heer Omtzigt over het feit dat we nu te maken hebben met een veranderende samenleving waarin mensen, voordat zij gaan trouwen of een samenlevingscontract aangaan, toch al met elkaar samenwonen. Iemand die bijvoorbeeld al aan het sparen is om later te kunnen trouwen, zal niet eerst een samenlevingscontract aangaan. Mocht zo iemand overlijden, dan valt hij wel buiten de boot. Hoe kijkt de heer Omtzigt daar naar?

De heer **Omtzigt** (CDA): Het is goed dat de heer Bashir mij daaraan herinnert. Ik leid de vraag meteen door naar de staatssecretaris: wil hij in deze Kamer de toezegging doen dat er een mate van een hardheidsclausule is, als je bijvoorbeeld net op de dag voor je huwelijk door een ongeval overlijdt of net op de dag voordat er zes maanden bij notariële akte verstreken zijn? Kan er dan sprake zijn, via een staffel, van enige mate van vrijstelling?

De **voorzitter**: Mevrouw Sap heeft een vraag

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): De heer Omtzigt is naar mijn mening toch erg inconsistent. Hij begint zijn betoog met de stelling dat de overheid zich zo weinig mogelijk moet bemoeien met de leefsfeer, de private levenssfeer van mensen. Dat betekent dan volgens mij dat je mensen ook zo veel mogelijk zelf laat kiezen en aanwijzen wie hun dierbaren zijn die voor vrijstelling in aanmerking komen. Vervolgens zegt de heer Omtzigt: nee, we willen die hoge vrijstelling toch beperken tot de wederzijdse zorgplicht. Dan maken we nog één groep voor mensen die dat formeel niet meer hebben, maar feitelijk nog wel. Die willen we er ook nog bij. Alle andere mensen die gewoon zeggen: wij voelen die plicht tot elkaar, ook al komen we daarvoor volgens de wet niet in aanmerking, zondert de heer Omtzigt dan uit. Waar blijft dan zijn oorspronkelijke stelling dat de overheid zich daar zo weinig mogelijk mee te bemoeien heeft?

De heer **Omtzigt** (CDA): De dierbaren moeten wel voor de overheid de wederzijdse zorgplicht kunnen formaliseren om in aanmerking te komen voor de vrijstelling. Die wederzijdse zorgplicht kan men wel voelen, maar die zal ook handen en voeten moeten worden gegeven. Dat kan in Nederland op drie manieren, dat is veel meer dan in omliggende landen, via huwelijk, geregistreerd partnerschap of een notariële akte. Dat kan men niet door gewoon iemand aan te wijzen. Als men iemand aanwijst, is er misschien wel een gevoelde wederzijdse afhankelijkheid, maar geen zorgplicht. Zeker niet in financiële zin. Dan kan daarvoor niemand aansprakelijk gesteld worden, terwijl we legio wetten hebben waarbij we de huwelijkspartners bijvoorbeeld wel voor elkaar aansprakelijk stellen. De andere kant daarvan is, dat als één van beiden komt te overlijden, de ander van een verlicht regime gebruik gaat maken. Als mevrouw Sap mij diep in mijn CDA-hart kijkt, dan had ik het liefst dat er tussen huwelijkspartners die in gemeenschap van goederen leven, eigenlijk helemaal geen erfenisbelasting betaald zou worden totdat de tweede partner overleden zou zijn. Dat is niet mogelijk op dit moment, maar dat is wel hoe de CDA-fractie daar tegenaan kijkt. Misschien is dat inderdaad een verschil van opvatting met mevrouw Sap en collega Koşer Kaya van de D66-fractie.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Dit is een terechte constate-

ring. Er is een groot verschil van opvatting. Laat ik dan ook constateren dat de heer Omtzigt met een vrij formeel juridisch betoog over de wederzijdse zorgplicht wel voor zijn rekening neemt dat bepaalde groepen in de toekomst geen beroep meer kunnen doen op die hoge vrijstelling. Ik doel dan met name op de groep kinderen die bij de ouders inwonen om hen mantelzorg te verlenen. Zij vallen nu nog wel onder de hoge vrijstelling, maar zij worden daar door de staatssecretaris uitgegooid en de heer Omtzigt biedt hun geen mogelijkheid om alsnog voor de vrijstelling in aanmerking te komen, want zij vallen niet onder de zorgplicht van de heer Omtzigt. Hij zet dus met een formeel juridisch verhaal een groep in de kou die heel waardevolle arbeid voor de maatschappij levert. Dit betreur ik zeer.

De heer **Omtzigt** (CDA): De tarieven gaan fors omlaag, juist voor de mensen voor wie de beide leden aan de interruptiemicrofoon zich hard maken, mensen die een relatie met een derde hebben. Als tijdens het leven voortdurend een beroep wordt gedaan op de Staat om te zorgen voor het levensonderhoud, kan daarna niet nog eens worden gezegd: wij willen ook recht hebben op die grote vrijstelling. Dat is het onderscheid dat wij maken. Voor kinderen gaat het hoogste tarief fors omlaag. Overigens bestond er in de oude wet ook geen mogelijkheid om een verschil te maken tussen kinderen die een mantelzorgrelatie hadden en kinderen die nog uit gemaksoverwegingen bij hun ouders inwoonden. Beiden konden aanspraak maken op die vrijstelling. De CDA-fractie kiest er inderdaad voor om die vrijstelling op dit moment niet te continueren.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik heb nog één vraag.

De **voorzitter**: Nog één vraag en dan is het echt klaar.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Dit wetsvoorstel verhoogt de vrijstelling voor partners louter en alleen op kosten van de groep kinderen die inwonen bij hun ouders en die vaak mantelzorg verlenen. Die groep betaalt de prijs voor de verhoging van de vrijstelling. Is dat nu echt de keus die de CDA-fractie maakt? Is dat nu echt hetgeen de CDA-fractie aan deze kinderen, die vaak mantelzorg verlenen aan hun oude ouders, wil uitleggen? Namelijk door tegen deze groep te zeggen: u krijgt straks niet meer die vrijstelling van € 600.000, u zult veel sneller belasting betalen en dat wordt gedaan om de partners die wij wel willen honoreren een hogere vrijstelling te geven. Is dat echt hetgeen de CDA-fractie wil uitleggen?

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik zie graag de voorstellen van de GroenLinksfractie op dit punt tegemoet. Wat de CDA-fractie betreft is de vererving van de ene op de andere generatie inderdaad belast, maar wel tegen zo laag mogelijke tarieven. Ook op dat punt heeft de CDA-fractie misschien een verschil van mening met een gedeelte van de Kamer, dat niets liever doet dan het verhogen van de tarieven.

Ik maak nog een opmerking over de schenking door ouders aan kinderen ten bate van de aanschaf van een huis. Op dit moment bestaat de mogelijkheid om eenmalig een verhoogde vrijstelling van € 24.000 te geven aan kinderen tot 35 jaar. De CDA-fractie zal een amendement indienen dat ertoe strekt dat bij de aankoop van een huis of ter instelling van een studiefonds, een wens van mijn collega van de Partij van de Arbeid, een schenking kan worden gedaan ter waarde van maximaal € 50.000. Die schenking moet echter wel ingezet worden voor de betaling van het huis, dus daarop kan geen hypotheekrenteaftrek worden geclaimd. Hierdoor kunnen ouders hun kinderen eenmalig in hun leven fors op weg helpen.

De heer **Remkes** (VVD): Ik vind dit een buitengewoon sympathieke gedachte. Ik heb namens de VVD-fractie nog geprobeerd om tot een mooi samenwerkingsverband te komen met de CDA-fractie, maar dat is helaas niet gelukt. Toen dacht ik: nu moet ik het zelf maar doen. Ik ga er echter van uit, dit gehoord hebbende, dat collega Omtzigt het amendement van de VVD-fractie op dit punt steunt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Er is één groot verschil. Bij het voorstel van de VVD-fractie kan men onbeperkt € 50.000 in ontvangst nemen, dit op de bankrekening zetten en volledige hypotheekrenteaftrek genieten. In het amendement van de CDA-fractie is dat anders. Ik zie de heer Remkes met zijn hoofd schudden, dus ik zal er in de pauze naar kijken. De ideeën liggen niet ver uit elkaar, in zoverre ben ik het eens met de heer Remkes. De CDA-fractie hoort graag van de staatssecretaris of dit uitvoeringstechnisch mogelijk is en welke eventuele verbeteringen hierin nog kunnen worden aangebracht.

In mijn inleiding heb ik het gehad over de positie van ouders, grootouders en overgrootouders. Het is toch raar dat deze gelijkgesteld worden aan derden? Staatssecretaris, bent u bereid om daaraan iets te doen in de plenaire behandeling? Hetzelfde geldt voor stiefkinderen. Natuurlijk hadden de ouders een samenlevingscontract moeten aangaan om voor die vrijstelling in aanmerking te komen, maar het is die ouders op het moment dat het komt tot een erfenis niet euvel meer te duiden. Staatssecretaris, bent u ook op dat punt bereid tot aanpassing? Hetzelfde geldt met betrekking tot gehandicapten kinderen die thuis wonen. Bent u bereid om de regeling voor hen in stand te houden?

Ik dank de staatssecretaris voor de toezegging over huwelijkse voorwaarden in de brief naar aanleiding van onze vragen tijdens het wetgevingsoverleg. Het is voor de CDA-fractie van groot belang dat wijzigingen van huwelijkse voorwaarden, die werken naar de gemeenschap van goederen, niet tot schenkbelasting leiden. Ik krijg graag een net iets uitgebreidere toezegging dat ook alles wat fors in die richting gaat maar de onderneming of de schenking en erfenissen van de "koude kant" erbuiten laten niet tot schenkbelasting leiden.

Ik stel artikelsgewijs nog een aantal vragen. Het klinkt misschien raar, maar aangezien er een aantal nota's van wijziging zijn ingediend, moet ik die toch stellen. Allereerst over artikel 1; als het keuzelegaat tegen inbreng wordt afgegeven na de afgiftetermijn, hoe moeten mensen dan omgaan met rente? Over artikel 7: kan de staatssecretaris aangeven waarom er 6% enkelvoudig staat in plaats van samengesteld? Is de staatssecretaris met mij van mening dat het woord "erfbelasting" moet worden toegevoegd ter voorkoming van dubbele heffing? Tijdens het WGO heb ik gevraagd waarom artikel 9 ook geldt voor enkelvoudige rente die gebaseerd wordt op een samengestelde rente van 6% en

of het klopt dat de samengestelde rente onder de Wet IB 2001 geen fiscale gevolgen heeft. Het antwoord op de eerste vraag luidde dat materiële gevallen gelijk worden behandeld. De tweede vraag is helaas niet beantwoord. Omgerekend naar een enkelvoudige rente kan 6% samengesteld, afhankelijk van de datum van overlijden, zeer verschillend uitwerken. Artikel 9 zal dus bij vroeg overlijden ineens gaan gelden. Is het de bedoeling dat dergelijke situaties door artikel 9 worden getroffen waardoor een hoge erfbelasting moet worden betaald? Zo ja, waarom? Sinds jaar en dag is in het testament een enkelvoudige rente opgenomen die moet worden omgerekend naar een samengestelde rente. Het is onredelijk dat reeds afgewikkelde nalatenschappen ineens onder artikel 9 gaan vallen bij het overlijden van de langstlevende. Namens mijn fractie verzoek ik de regering met klem een overgangsregeling te treffen zodat deze kinderen niet ineens extra worden belast.

Artikel 10 is het kernartikel. Ik zie de griffier al lachen: daarover zijn lange discussies gevoerd tijdens het wetgevingsoverleg. Het is een beetje het zorgenkindje van het wetsvoorstel. Wij zijn de staatssecretaris erkentelijk dat hij naar aanleiding van onze vragen behoorlijk veel duidelijkheid voor de praktijk heeft geschapen. Kan de staatssecretaris voor verdere duidelijkheid bevestigen dat hij deze toezegging die hij als wetgever deed, bijvoorbeeld tijdens het wetgevingsoverleg ten aanzien van de door mij aangedragen lange lijst van voorbeelden, ook in de praktijk als uitvoerder van de Successiewet gestand zal doen? Mijn fractie hecht eraan te beklemtonen dat met het voorgestelde artikel geen situaties worden getroffen waarvoor dit artikel niet is bedoeld. De ratio achter artikel 10 is immers het tegengaan van het ontgaan van successierechten door de omzetting van iemands volle eigendomsrechten in een vruchtgebruik. Is de staatssecretaris bereid om na verloop van twee jaar na in werking treden van het wetsvoorstel artikel 10 te evalueren en hierover met de praktijk in overleg te treden en het resultaat daarvan aan de Kamer te doen toekomen?

Ik heb nog een aantal vragen. Ten eerste wil ik weten hoe de staatssecretaris denkt over het voorstel van de KNB om artikel 10, lid 5, als volgt te laten luiden: "De verdeling die na een overlijden tot stand wordt gebracht, wordt voor de toepassing van dit artikel geacht geen rechtshandeling te zijn." Wat zijn de voor- en nadelen hiervan? Kan de staatssecretaris ten tweede bevestigen dat bij een legaat van een kleine geldsom van opa aan een kleinkind die pas opeisbaar is na het overlijden van de langstlevende, de oma, artikel 10 niet van toepassing is? Het staat immers niet expliciet in het testament dat er een vruchtgebruiklegaat wordt gelegateerd, zoals de staatssecretaris in de derde nota van wijziging van vanochtend aangeeft. Dan weet u ook hoe wij onze lunchpauze doorbrengen.

Ten derde verzoek ik de staatssecretaris om nogmaals naar de verdelingen te kijken. Het moet in de ogen van mijn fractie niet zo zijn dat partiële verdelingen worden getroffen door artikel 10. Graag hoor ik hierop een toezegging. Wij bedoelen daarmee het volgende. Waarom mag een gehele contractuele verdeling tussen gehuwden of ongehuwd samenwonenden wel maar een partiële verdeling tussen gehuwden niet? Waarom mag partiële verdeling niet, maar een legaat tegen inbreng, waarbij de waarde van deze inbreng wordt schuldig gebleven en waarbij het legaat ten aanzien van enige goeden van de nalatenschap wordt uitgeoefend weer wel?

Ten vierde verzoek ik de staatssecretaris om nader in te gaan op een verdeling tussen broers. Waarom kunnen broers als erfgenamen geen huis of onderneming verdelen aan de een en de verdelingsschuld bij elkaar belenen? Wij zien dat graag geregeld. Kan de staatssecretaris ten vijfde ingaan op het volgende voorbeeld. Vader heeft alleen een huis, benoemt moeder tot enige erfgenaam en legateert aan het kind een geldsom, of het kind doet een beroep op zijn legitieme portie. In beide gevallen is artikel 10 van de voorliggende wet van toepassing. Waarom eigenlijk? Dit lijkt immers niet wenselijk. Ik hoop overigens dat wij het bij het verkeerde eind hebben en dat de staatssecretaris dat kan aangeven. Waarom is ten zesde de overgangsrechtelijke termijn voor verdeling van oudere nalatenschappen tot 2011 en niet zoals bij samenwoners tot 2012? De termijn van een jaar is immers te kort om dezelfde reden als bij samenwoners.

Dan de bedrijfsopvolgingsregeling. Wij kunnen ons goed vinden in de voorgestelde bedrijfsopvolgingsregeling, zoals ik in de inleiding al heb verteld. De winst is dat de regeling meer wordt toegesneden op materiële ondernemingen en de continuïteit hiervan bij vererving en schenking, en zo constructievorming tegengaat.

Er resteert nog een aantal technische onduidelijkheden die in een ministeriële regeling of uitvoeringsbesluit worden weggenomen. Het is jammer dat wij bij de behandeling van het wetsvoorstel nog steeds geen inzicht hebben in deze ministeriële regelingen. Hoe denkt de staatssecretaris de Kamer te betrekken bij de meest materiële van deze besluiten waarin de uitvoering van deze wet geregeld wordt? Ik had nog kunnen verwijzen naar een artikel van de heer De Beer in het WFR, maar in het bijzonder wil ik graag aandacht voor het volgende. Straks wordt in de inkomstenbelasting inzake box 2 over aanmerkelijk belang bij wijze van overgangsrecht een vordering die een holding bv bezit vanwege een bedrijfsoverdracht tegen schulderkenning bij wijze van fictie als ondernemingsvermogen aangeduid. Dit betekent dat te zijner tijd, wanneer de AB-houder overlijdt, voor een bedrag van de waarde van de vordering een beroep kan worden gedaan op de doorschuifregeling. Is het juist dat een dergelijke vordering voor een schenkbelasting niet als ondernemingsvermogen wordt aangemerkt? Zo ja, waarom is dit het geval? Wij staan achter de aanscherping ten aanzien van de commanditaire vennootschappen, met de bedoeling om beleggers in bijvoorbeeld een scheepvaart-CV uit te sluiten. Dat is geen onderneming, als je die gewoon uit de krant koopt. Wel vraag ik de staatssecretaris, nader in te gaan op de situatie waarin de commanditaire vennootschap een belang heeft van 5% of meer en wanneer die besloten is. Hoe verschilt deze commanditeit in economisch opzicht van een aanmerkelijk-belanghouder? Beiden hebben immers een belang van 5% of meer en zijn niet aansprakelijk voor de ondernemingsschulden. Graag krijg ik hierop een reactie. Als de staatssecretaris hen als gelijk ziet, waarom behandelt hij ze dan niet gelijk?

Tijdens het wetgevingsoverleg is aandacht gevraagd voor een brief van het Vosmanhuys. In de punten 2 en 4 van deze brief suggereert de briefschrijver dat de schenking of vererving van aandelen leidt tot een belastingdruk van 100% of meer vanwege de gevolgen

voor de Successiewet, de vpb en de AB-heffing gecombineerd. Kan de staatssecretaris aangeven of deze voorbeelden juist zijn en of het mogelijk is dat er een belastingheffing van meer dan 100% ontstaat?

Dan kom ik nu bij een voor het CDA aangelegen punt; de sociaal belang behartigende instellingen. Dat zijn verenigingen die wij een warm hart toedragen. Mensen willen vaak een gift kunnen geven aan een dergelijke instelling, maar zij willen daarover ook rechtszekerheid hebben. Wij hebben dit al meerdere malen gewisseld, maar wij zouden graag een vorm van een register willen hebben. Geen verplicht register, maar een vrijwillig register, waarin SBBI's, misschien via horizontaal toezicht, dat wil zeggen een sport- of andere koepel of scouting, toegelaten kunnen worden. Kan de staatssecretaris daarover een toezegging doen?

Dan kom ik nu op de algemeen nut beogende instellingen. Ook daarbij is er sprake van een duidelijke verheldering die constructievorming tegengaat. Er moet voor 90% sprake zijn van algemeen nut en niet meer voor 50%. Wij hadden er een paar die voor 51% algemeen nuttig waren, maar voor 49% vooral privé nuttig. Dat was niet de bedoeling van de ANBI. Hulde voor de staatssecretaris dat hij het lef heeft om door te pakken. Sinds november 2008 is het expliciet toegestaan om een periodieke gift te laten vervallen als het geen ANBI meer betreft. Daarvoor was dit niet toegestaan. Nu is er een kleine categorie, misschien wel met enige constructie, maar in een aantal gevallen ook niet, van mensen die legitiem de verwachting hadden dat de ANBI-status niet zou wijzigen. Deze wijzigt echter wel, maar men heeft voor november 2008 een gift of schenking gedaan. Kan de staatssecretaris ervoor zorgen dat ook deze mensen onder hun schenking uit kunnen en dat zij niet meer aan die niet-langer-ANBI hoeven te schenken? Zij hebben immers de belastingaftrek niet langer.

De heer **Remkes** (VVD): Hoe weet collega Omtzigt op voorhand dat het om een kleine categorie gaat?

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik vertrouw de ramingen van de regering.

De heer **Remkes** (VVD): Goed, daar zal ik straks in mijn eigen termijn nog even op terugkomen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Waarom dient een periodieke schenking te worden vastgelegd middels een notariële akte? Kan dit niet via een onderhandse akte? Zou dit niet tot kostenbesparing leiden? Graag krijg ik daarop een reactie. Wat de ANBI's betreft: wij hebben samen aan het veld, de ANBI-sector, volop aandacht gevraagd voor de uitvoering en de uitwerking van de ANBI- en de SBBI-regeling. Die moeten werkbaar en uitvoerbaar zijn. Is de staatssecretaris bereid om voor 1 juli 2010 met sectorvertegenwoordigers hierover een evaluerend overleg te voeren en dit in het najaar van 2010 aan de Kamer te doen toekomen, inclusief eventuele knelpunten en oplossingen die worden gesignaleerd?

Dan kom ik nu op de schulderkenning. Namens mijn fractie heb ik tijdens het wetgevingsoverleg een vraag gesteld over de schulderkenning en de notariële akte. De staatssecretaris antwoordt in de brief dat voor het aangaan inderdaad een notariële akte noodzakelijk is. Dat was echter niet de vraag. De vraag was of voor het aanpassen van de rente – wij krijgen in deze wet een nieuwe rente – een notariële akte noodzakelijk is.

Ik kom te spreken over de APV's, de afgezonderde particuliere vermogens. Wij hebben daar uitgebreid bij stilgestaan, dus het kan nu redelijk kort. Als iemand zijn best doet om een vermogen verborgen te houden voor de inkomstenbelasting en de erf- en schenkbelasting, is het goed dat dit wetsvoorstel eindelijk regelt dat de mensen moeten bijdragen. Ten aanzien van de budgettaire onderbouwing en de houdbaarheid van de bepalingen met betrekking tot belastingverdragen is het nodige gezegd en hebben wij zelf de parlementaire advocaat ingeschakeld en een mooi rapport gekregen. We hebben geen behoefte om hier nog verder over in discussie te gaan.

Ten aanzien van een eventuele dubbele economische belasting zien wij de opvatting van de staatssecretaris graag, zoals toegezegd, terug in de Notitie algemeen fiscaal verdragsbeleid. Ik wil echter nog een aantal punten aanstippen. Ten eerste de tegenbewijsregeling, artikel 214a, lid 7 van de Wet inkomstenbelasting 2001. Dit lid brengt met zich mee dat de toerekening van een APV aan het vermogen van de inbrenger niet plaatsvindt als de APV in een redelijke heffing wordt betrokken. Ten aanzien hiervan merkt de staatssecretaris op dat een en ander niet voldoende werkt als de APV door een ander land in heffingen wordt betrokken, maar een ander subject wel. Heeft de staatssecretaris suggesties voor de verbetering van deze toerekeningsstop? Ziet de staatssecretaris er bezwaren tegen om slechts te bepalen dat vermogensbestanddelen in een reële heffing moeten worden betrokken in een ander land? Of dit bij een subject of een object gebeurt, maakt dan niet uit. Graag een reactie.

Hoe kan een belastingplichtige tegenbewijs regelen als hij niet aangemerkt is? Dit zal inderdaad – zeg ik tegen de heer Remkes – een heel kleine groep betreffen, maar het zal je maar gebeuren: eerst word je onterfd van je familievermogen en daarna moet je bij de Belastingdienst bewijzen dat dit zo is, terwijl je broers het nu niet gratis weggeven in zo'n situatie. Dat is buitengewoon vervelend, om meerdere redenen. Een belastingplichtige moet een aantal zaken "laten blijken". Dat is een zwaardere vorm van bewijslast dan "aannemelijk maken". Waarom is dat noodzakelijk? Waarom kan niet worden volstaan met "aannemelijk maken" dat ze geen begunstigde zijn? Hoe zorgen wij ervoor dat mensen niet in een soort Orwelliaanse toestand terechtkomen?

In de tweede plaats is in een aantal gevallen niet duidelijk wat er gebeurt als de tegenbewijsregeling in werking treedt. Het nieuwe lid 4 stelt dat onder een erfgenaam mede wordt verstaan een persoon die is onterfd en die rechtens dan wel in feite direct of indirect begunstigde is van het afgezonderde particuliere vermogen of wiens partner of bloed- of aanverwante in de rechte lijn in feite direct of indirect begunstigde is van het afgezonderde particuliere vermogen. Wat betekent dit nu precies? Wat wordt bedoeld met het woordje "mede" in de voorgaande zin? Dat is vrij cruciaal als het om een vermogen van vele miljoenen gaat. Hetzelfde geldt voor de toepassing van de nieuwe volzin van lid 6. Welke toerekening gaat nu gelden in plaats van de toerekening in lid 1? Wanneer ontvangt de Kamer het concept van de ministeriële regeling die in het laatste lid van 214a wordt genoemd? Mijn fractie ziet de bovengenoemde zaken

graag duidelijk geregeld, bijvoorbeeld in deze ministeriële regeling. Kunnen wij die tegemoet zien voordat de staatssecretaris haar slaat? Of moeten wij dat formeel gaan regelen in de wet?

Mijn laatste punt is de defiscalisering. Ten aanzien van de uitbreiding van de defiscalisering in de Wet IB 2001 van de vorderingen en schulden die voortvloeien uit erfrechtelijke situaties heeft de staatssecretaris gezegd, eind 2009 of begin 2010 een brief naar de Kamer te sturen. Kan hij toezeggen dat hij dat eind 2009 doet, zodat wij ons best kunnen doen om dat nog deze kabinetsperiode gewoon te regelen?

Mijn fractie heeft de nodige aandacht besteed aan de verklaring van erfrecht. Tot twee maal toe zijn daar schriftelijke vragen over gesteld door mijn collega's Van Vroonhoven-Kok en Blanksma-van den Heuvel. Momenteel wordt door de Nederlandse Vereniging van Banken bekeken hoe banken hiermee moeten omgaan. Wij vragen ons af, in hoeverre de regering mogelijkheden ziet om de Belastingdienst hierbij een rol te laten spelen. In België heeft een vergelijkbare discussie plaatsgevonden, waarbij een onderhandse oplossing is gevonden. De Belgische wetgever heeft een vangnet gecreëerd voor standaardgevallen, waarbij deze gratis een attest van erfopvolging kunnen verkrijgen via regionale belastingkantoren die als wettelijk bevrijdend door banken geaccepteerd kunnen worden. Ziet de staatssecretaris er niets in, iets soortgelijks in Nederland in te voeren? Graag ontvangen wij hierover nog voor het eind van dit jaar bericht. Dat hoeft niet nog deze week te gebeuren.

Het is interessant dat de Europese Commissie vlak na het Ierse referendum aangekondigd heeft dat zij zich gaat bezighouden met een succession certificate. Kan de staatssecretaris aangeven wat dit precies inhoudt en hoe hij daar tegenaan kijkt? Zal dat nog impact hebben op de voorliggende wet? De aankondiging kwam helaas pas halverwege het wetsvoorstel, maar Europese wetgeving kan een redelijk vergaande impact hebben op Nederlandse wetgeving.

Voorzitter. Ik ben aan het eind gekomen van mijn eerste termijn namens de CDA-fractie. We zijn erg benieuwd naar de reactie van de staatssecretaris. Als de knelpunten en vragen weggenomen kunnen worden, dan denken wij dat wij hiermee een behoorlijk mooie stap maken op weg naar een veel eerlijkere erf- en schenkbelasting.

De heer **Bashir** (SP): Dit voorstel verlaagt de successiebelasting met 210 mln. Ik heb van de heer Omtzigt begrepen dat de CDA-fractie het liefst had gezien dat de successiebelasting helemaal was afgeschaft. Dat zou ons 2 mld. hebben gekost. De SP-fractie heeft liever dat wij die 210 mln. gebruiken om bijvoorbeeld de inkomstenbelasting te verlagen. Begrijp ik nu goed dat de heer Omtzigt ervoor kiest om in plaats van de inkomstenbelasting de successiebelasting te verlagen?

De heer **Omtzigt** (CDA): Wij volgen de regering erin dat zij ervoor zorgt dat iedereen die een erfenis krijgt ook deze belasting betaalt, dus dat al die afgezonderde particuliere vermogens, dat soort zwevende vermogens, worden aangepakt. Daarvan moet de SP-fractie toch bij uitstek een voorstander zijn? Wij geven dat via lagere belastingen terug aan de mensen die een relatief kleine erfenis hebben. Wij spreken nog steeds soms over € 10.000, soms over € 100.000. Dat is een principe dat de heer Bashir toch moet aanspreken?

De heer **Bashir** (SP): Al die mensen die nu ook extra belast gaan worden, die voorheen dus niet werden belast, hebben jarenlang die belasting niet betaald. Het zou logisch zijn dat zij ook gewoon die belasting betalen. Daarom kiezen wij ervoor om de inkomstenbelasting te verlagen. Ik begrijp dat de heer Omtzigt ervoor kiest om dat niet te doen, terwijl de successiebelasting economisch gezien een veel minder verstorende werking heeft.

De heer **Omtzigt** (CDA): Als de heer Bashir uitgaat van economen en het verstorend zijn van belastingen, dan moet hij een tarief van 100% in de wet vastleggen. Daarom begon ik mijn redenering er ook mee dat wij het geen recht vinden dat u een gedeelte krijgt van wat uw ouders of grootouders of uw partner bij elkaar hebben gespaard, maar dat de Staat daarover in principe een stukje belasting kan heffen. In onze redenering zit niet dat het economische niet verstorend is en er dus 80% of 100% naar de Staat moet. Dat is uitdrukkelijk niet de wens van de CDA-fractie.

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Bashir** (SP): Dat is hier ook niet het discussiepunt. Het discussiepunt is dat 210 mln. wordt binnengehaald door zwevend vermogen aan te pakken. De heer Omtzigt sluist dit door naar de successiebelasting, terwijl ook de arbeidsparticipatie kan worden vergroot door bijvoorbeeld de inkomstenbelasting te verlagen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Wij sluizen dit op twee manieren door. De ene manier is ervoor te zorgen dat iedereen lagere belasting betaalt over zijn erfenis en dat wij afkomen van dat afgrijselijke tarief van 68%, want daarmee had mijn collega van de D66-fractie wel een punt. Twee mensen die ook van elkaar houden, worden zomaar onder een derde tarief van 68% gebracht. Dat kan toch niet echt lekker zijn. Dat gaat fors naar beneden.

Ten tweede, als de heer Bashir geïnteresseerd is in een economische motor: het doorgeven van een functionerend bedrijf, een familiebedrijf met vele werknemers, wordt een stuk gemakkelijker gemaakt, een stuk minder belast, zodat er geen banen verdwijnen omdat toevallig de eigenaar van het bedrijf overlijdt. Daarvoor zorgt dit wetsvoorstel ook en daarover is de CDA-fractie buitengewoon content.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De heer Omtzigt ging nogal gedetailleerd in op dit wetsvoorstel en had nog veel vragen en opmerkingen. Ik kan mij bijna niet voorstellen dat wij hier nu plenair staan en dat de CDA-fractie zonder wijziging voor dit wetsvoorstel stemt. De heer Omtzigt komt met zoveel zaken die nog zouden moeten worden geregeld, terwijl wij hierover, als alles meezit, volgende week dinsdag gaan stemmen. Zijn de zaken die hij net heeft gevraagd onoverkomelijk of zijn ze meer een wensenlijstje van zaken die hij nog graag in de toekomst gerepareerd zou zien, maar wat niet hoeft voor aanstaande dinsdag?

De heer **Omtzigt** (CDA): Wij komen inderdaad met een aantal punten. Dat komt ten eerste omdat de ministeriële regelingen, waarnaar in dit wetsvoorstel heel veel wordt

gedelegeerd, niet voorliggen bij de behandeling van dit wetsvoorstel. Die hadden wij graag gezien. Door middel van de vragen die wij hier stellen, willen wij feitelijk om een aantal toezeggingen over de materiële invulling van deze wet. Ten tweede is deze lijst nog wat lang omdat wij van de regering uitgebreide antwoorden hebben ontvangen en een aantal nota's van wijziging die in hun aard natuurlijk weer vragen oproepen. Ten derde doen sommige mensen wel buitengewoon hun best om buitengewoon moeilijke constructies voor erfenissen te bedenken. Die moesten wij ook allemaal proberen te doorgronden.

De **voorzitter**: Dank u wel. U moet korter antwoorden en korter vragen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Heel kort. Dus eigenlijk is deze lijst met voorgestelde wijzigingen niet onoverkomelijk. De heer Omtzigt zegt: dat hadden wij graag in de toekomst gezien, maar dat hoeft niet op korte termijn. Er zaten nogal wat cruciale aspecten in die voorstellen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Wij hebben een aantal vragen op tafel gelegd en een aantal sterke wensen. Die sterke wensen zijn de snelle brief over de defacilitering, goed overleg over de SBBI, het regelen voor ouders en stiefkinderen en gehandicapte kinderen en de mogelijkheid om een schenking te doen bij de aanschaf van een woning. Dat zijn de belangrijke punten voor de CDA-fractie.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Koşer Kaya.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): En dat moet geregeld worden voor ...?

De **voorzitter**: ... voor dinsdag. Het woord is aan mevrouw Koşer Kaya.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Er zijn heel veel alleenstaanden die geen familie hebben, maar wel een geliefde. Nu gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat deze mensen, die een geliefde aanwijzen als erfgenaam, over de erfenis drie keer zo veel belasting moeten betalen. Zij komen namelijk in tariefgroep 2. Vindt de heer Omtzigt dat eerlijk? Hij gaf mij zojuist gelijk, toen ik zei dat het tarief van 68% is teruggebracht naar 40%. Zou dat ook niet moeten gelden voor de alleenstaanden die een geliefde als erfgenaam aanwijzen, zodat zij in dezelfde tariefgroep komen als kinderen en partners?

De heer **Omtzigt** (CDA): Als zij de wederzijdse zorgplicht aangaan, wel. Als zij beiden alleenstaand zijn en als alleenstaande een AOW-uitkering krijgen, zouden zij aan de ene kant beiden een hogere uitkering krijgen en aan de andere kant willen zij op het moment van overlijden van een van de twee precies hetzelfde behandeld worden als gehuwden. Ik zeg dan: u moet het totaal doorredeneren. U moet dus ook het lef hebben om te zeggen: er zitten een aantal nadelen en een aantal voordelen aan, wanneer u zich bij de overheid als partners meldt.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De heer Omtzigt vergelijkt appels met peren. Op het moment dat je als alleenstaande een geliefde hebt aan wie je wilt nalaten, net als aan bijvoorbeeld een familielid, zoals een kind of de partner die in tariefgroep 1 terechtkomen, moet diezelfde tariefgroep ook voor die geliefde gelden. Dit is een principieel punt. Anders bepaal je als overheid wiens geliefde al dan niet in aanmerking komt voor tariefgroep 1.

De heer **Omtzigt** (CDA): De overheid bepaalt dat niet; dat bepaalt u zelf door het aangaan van een geregistreerd partnerschap. Door het afsluiten van een notariële akte of door het aangaan van een huwelijk geeft u publiekrechtelijk en in het geval van een notariële akte privaatrechtelijk aan met wie u een zorgplicht hebt en van wie u houdt. Daarmee valt u automatisch binnen deze wet, al op de dag dat u die rechtshandeling verricht.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik heb het over alleenstaanden. Ik heb u net vragen gesteld over samenwonenden. Een alleenstaande hoeft geen geliefde te hebben in de zin dat je wilt samenwonen, maar gewoon iemand die hij of zij heeft verzorgd of iemand die hem of haar heeft verzorgd. Het gaat erom dat een alleenstaande iemand kan aanwijzen als erfgenaam die in dezelfde tariefgroep 1 valt als bijvoorbeeld een familielid of een partner.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat zou niet alleen heel veel constructies betekenen – een kleinkind valt in tariefgroep 1a, wat bijna gelijk is aan tariefgroep 2 – maar ook dat die mensen wel van elkaar houden maar daar niet publiekelijk gevolgen aan willen geven. Wij kiezen ervoor om het een met het ander te verbinden: u gaat een huwelijk aan of een geregistreerd partnerschap, waarvoor u een notariële akte sluit, daaruit volgt dat u zich tot elkaar verbindt en dat betekent dat u een grote vrijstelling en tariefgroep 1 voor partners krijgt.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter ...

De **voorzitter**: U interrumpeert nu voor de derde keer over dit punt.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ja, ik begrijp uw reactie, maar volgens mij ...

De **voorzitter**: Nee, u wordt het niet met elkaar eens. U denkt er anders over.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Dit is een heel ander punt en dat begrijpt de heer Omtzigt niet. Het gaat over alleenstaanden zonder familie die iemand kunnen aanwijzen en voor wie dezelfde tariefgroep geldt als voor een familielid of een partner! Ik heb het niet over samenwonenden met of zonder een samenlevingscontract. Dat is weer een apart onderdeel.

De **voorzitter**: Volgens mij is het punt duidelijk.

De heer **Omtzigt** (CDA): Die zijn daar onderdeel van. Zoals mevrouw Koşer Kaya ongetwijfeld weet, is er in het Nederlands wetboek geen plicht voor gehuwden om op hetzelfde adres te wonen.

De **voorzitter**: Dank u wel.

□

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Voorzitter. De erf- en

schenkbelasting is in de ogen van GroenLinks niet zo'n onwenselijke belasting als in de ogen van een aantal andere partijen in deze Kamer. Wij constateren dat de effectieve belastingdruk die de schenk- en erfbelasting op mensen legt, relatief zeer laag is en lager is dan de belastingen die wij heffen op arbeid. Zojuist is 68% genoemd; dat klinkt schrikbarend hoog, maar dat percentage geldt alleen als je heel veel erft, namelijk over het hoogste stukje van je erfenis. Effectief komen de percentages voor de meeste mensen uit op 10 of 20. Economisch gezien is dat een belasting die nauwelijks verstorend werkt. Het is een belastingcategorie die de staatssecretaris zelf ook binnen het belastingstelsel, dat nu voor hem wordt bestudeerd, interessant zal vinden. Deze categorie zal in de toekomst hoge ogen gooien. De GroenLinksfractie vindt dit wetsvoorstel dan ook voorbarig. Wij zien veel liever dat het wordt meegenomen in de totale herziening.

Ons toekomstperspectief van de schenk- en erfbelasting is dat mensen zo veel mogelijk zelf mogen beslissen wie hen dierbaar is. De overheid heeft daar niets mee te maken. Wij moeten werken naar een zo eenvoudig mogelijk systeem, waarbij wij een vrijlating voor iedereen geven, ongeacht de familieband. Daarbij moeten wij eenzelfde tarief voor iedereen hanteren. Het enige waar wij naar onze mening wel rekening mee moeten houden, is de draagkracht van de ontvanger zelf, degene die de belasting betaalt. Het gaat dan niet om de officiële relatie die hij heeft gehad met de overledene.

Vanuit dit toekomstperspectief hebben wij twee amendementen op dit wetsvoorstel voorbereid die voor ons essentieel zijn. Het eerste amendement heeft tot strekking de schenk- en erfbelasting afhankelijk te maken van het vermogen dat iemand al heeft. Wij willen dat dit vermogen wordt verrekend met de vrijstelling waarop hij recht heeft. Natuurlijk zal die vrijstelling dan nooit negatief worden. Als het bedrag op nul uitkomt, stoppen wij. De opbrengsten daarvan willen wij gebruiken om de vrijstellingen voor de diverse groepen, die in het voorstel van de staatssecretaris nog steeds sterk verschillen, naar elkaar toe te brengen. Partners krijgen in het voorstel van de staatssecretaris nu een vrijstelling van € 600.000, kinderen en kleinkinderen slechts € 19.000 en de overigen, de vrienden van de overledene, maar € 2000. Wij willen de bedragen voor kinderen, kleinkinderen en vrienden ophogen naar € 25.000. Dat is te financieren door de erfenis voor degenen die al heel veel geld hebben wat zwaarder aan te slaan. Ik verneem graag de reactie van de staatssecretaris.

Een tweede belangrijk punt is onze wens dat mantelzorgers niet de verhoging van de vrijstelling voor de partners betalen. Dat is in het huidige wetsvoorstel wel het geval. Wij willen dat inwonende kinderen ook in de toekomst onder de huidige hoge vrijstelling kunnen blijven vallen. Deze kinderen zorgen vaak voor hun ouders en die zorg mag niet worden afgestraft met veel hogere belastingclaims.

Wij hebben daarover een amendement voorbereid en tot onze eigen grote verbazing kost het weer onder de wet brengen van deze groep, die de staatssecretaris eruit wil zetten, 7 mln. Als wij dat bedrag willen compenseren, moeten wij de vrijstelling voor partners verlagen van € 600.000 naar € 535.000. Laat het verschil van € 135.000 nu net het bedrag zijn van de oude vrijstelling.

De heer Omtzigt was benieuwd naar onze conclusie. Wij concluderen dat de hogere vrijstelling die de staatssecretaris regelt voor partners, puur en alleen wordt betaald door kinderen die inwonen bij hun ouders en vaak mantelzorg verlenen. De staatssecretaris wil deze groep uit de wetsregeling zetten en dat vinden wij een onwenselijke en niet sociale maatregel. Ook op dit punt verneem ik graag zijn reactie.

Dat brengt mij bij het eind van mijn betoog. Het laatste punt is niet het minste: wij willen een keiharde voorwaarde verbinden aan onze eventuele goedkeuring van dit wetsvoorstel. Die keiharde voorwaarde is dat verlaging van de schenk- en erfbelasting, die in onze ogen niet nodig en niet wenselijk is, per saldo zeker geen geld mag kosten. Ik constateer dat de staatssecretaris hier voor Sinterklaas speelt. Hij is al pakjes aan het uitdelen en belasting aan het verlagen, zonder dat hij weet of zijn pakjesboot wel de haven binnenloopt. Wij willen van de staatssecretaris hier nu de harde toezegging dat hij het als die vermogens- en belastingparadijzen niet gaan leveren niet afwentelt op de staatskas, maar dat hij dat zelf gaat oplossen door alsnog in de erfbelasting de tarieven weer aan te passen. Dit is voor ons echt een heel belangrijk punt, want wij willen niet dat straks, volgend jaar of over twee jaar blijkt dat wij hierdoor een gat in de staatskas hebben en dat dat dan moet worden opgevuld door bijvoorbeeld te bezuinigen op de zorg of door bijvoorbeeld de lasten op arbeid juist te gaan verhogen.

□

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Er zijn al veel woorden gewijd aan de herziening van de Successiewet, een wet waarover heel wat principiële discussies te voeren zijn, maar die nu wel in een tempo is behandeld waarin een meer fundamenteel debat onzes inziens toch wel heel moeilijk was. Dat niet alleen, op onderdelen blijft het de vraag hoe de wet in de praktijk zal uitwerken. Ik erken dat dan bescheidenheid van mijn kant op zijn plaats is als het om deze ingewikkelde materie gaat. Wij hebben dan ook maar een aantal deskundigen nodig die ons daarover bijpraten en die onze fractie daarover inlichten. Gelukkig is er wel kennis binnen de fractie.

Ik heb in het WGO vragen gesteld om deze ingewikkelde materie helder te krijgen. Dat is deels gelukt, maar deels ook niet. Mijn fractie wil deze vragen graag tijdens deze plenaire afronding beantwoord zien, al is het maar om te voorkomen dat de discussie zich straks verplaatst van deze zaal naar de rechtszaal.

Laat ik dan maar beginnen met een van de onderwerpen waar de praktijk forse kritiek op heeft geuit, namelijk artikel 10. Dat artikel richt zich op de situatie dat de eigen toekomstige nalatenschap wordt uitgehold door bij leven al vermogen over te dragen. Of, in mijn woorden, zo lang iemand zelf nog leeft, wordt er geld aan de te verdelen boedel onttrokken, zodat er geen belasting meer over hoeft te worden betaald. De fractie van de ChristenUnie onderschrijft volstrekt de bedoeling van de staatssecretaris dat onttrekkingen die ten koste van het vermogen gaan moeten worden bestreden, maar mijn punt is – dat heb ik tijdens het WGO ook helder proberen te maken – dat volstrekt legitieme zaken nu ineens onder artikel 10 dreigen te vallen. Ik heb aangegeven dat ik dit absoluut onterecht vind.

Om dit punt te ondervangen, stelde ik eerder voor het woord "rechtshandeling" uit dit artikel te schrappen. De staatssecretaris geeft in zijn brief aan welke bezwaren

volgens hem kleven aan het schrappen van dat begrip. Voor een deel kan ik dat volgen. Het gaat ons ook niet wezenlijk om het begrip "rechtshandeling", maar om de vraag of iets ten koste gaat van het vermogen. Ik blijf het jammer vinden dat de staatssecretaris niet ingaat op mijn expliciete vraag om eenduidig te stellen dat dit artikel moet zien op de voorkoming van uitholling van het vermogen, los van de manier waarop dat gebeurt. Aangezien er naar mijn gevoel verschil zit in de beantwoording tijdens het WGO en de brief van de staatssecretaris die wij later ontvingen, vraag ik nog een keer expliciet de bevestiging dat een niet-opeisbaar legaat buiten de werking van dit artikel blijft vallen.

Blijft staan dat er nog een aantal wezenlijke knelpunten in dit artikel zit, namelijk dat de partiële verdeling in het wetsvoorstel onder artikel 10, lid 5 komt te vallen. Hierbij kan geen sprake zijn van uitholling van het vermogen, dus dit zou niet moeten kunnen volgens ons.

Hiernaast is de termijn waarbinnen de verdeling moet plaatsvinden – twee jaar – volgens de praktijk te knellend. En ook het feit dat de beperking geldt voor alleen echtgenoten en samenwoners is te eng. De problematiek speelt bijvoorbeeld ook bij broers en zussen onderling wanneer één broer de onderneming wil voortzetten en de overige broers en zussen besluiten hun deel in de onderneming te laten ten behoeve van de ondernemingscontinuïteit.

Dit alles overwegende, heb ik besloten om een amendement voor te bereiden, dat nog moet worden ingediend, zodat artikel 10, vijfde lid van de Successiewet zal worden gewijzigd. Overigens zal dit amendement, naar aanleiding van de nota van wijziging die wij vanochtend hebben ontvangen, nog uitgebreider zijn dan eerder al was gesuggereerd, omdat de nota van wijziging daar ook nog invloed op heeft. Er worden dus twee leden aangepast in dat amendement.

Dan kom ik bij de 100% vrijstelling in de BOR. De bedrijfsopvolgingsfaciliteit BOR wordt in dit wetsvoorstel opgetrokken tot 90%. Ik heb eerder aangegeven de bedrijfsopvolgingsfaciliteit beter te willen toesnijden op met name de kleine ondernemingen. Daarvoor heb ik ook een amendement ingediend. Inmiddels is dit amendement enigszins gewijzigd. Het komt erop neer dat de ChristenUnie een voetvrijstelling van 1 mln. in de BOR wil opnemen voor het geschonken of vererfde ondernemingsvermogen en 83% vrijstelling voor al hetgeen daarboven. Voor alle ondernemingen geldt dan de vrijstelling, maar vooral kleinere ondernemingen zullen hiervan profiteren. Ten eerste omdat ze niet hoeven af te rekenen met de fiscus, en voorts omdat ze verlost worden van allerlei complexe berekeningen en administratieve lasten wanneer de liquidatiewaarde van de onderneming minder dan 1 mln. bedraagt. Het gewijzigde amendement is in voorbereiding en is overigens budgettair neutraal.

Een amendement dat al ingediend was, ziet op de tarieven die ouders moeten betalen wanneer zij het vermogen van hun kind erven. Wij vinden het niet fair om in deze situatie een dure rekening naar de ouders te sturen. De staatssecretaris verweert zich door te stellen dat hij de zorgrelatie centraal stelt. Los van het feit dat dit principe niet altijd zo consequent wordt doorgevoerd in andere onderdelen van het wetsvoorstel, vindt de ChristenUnie het nogal aanmatigend om te stellen dat dit principe voor de opgaande lijn niet zou gelden. Vandaar ons voorstel om ouders in opgaande lijn een vrijstelling te geven van € 45.000 – overeenkomstig de huidige situatie – en voor hetgeen daarboven komt tariefgroep 2 te laten gelden. Op deze manier worden de kleine erfenissen ook ontzien.

Dan de onderbedelingsvorderingen. Dit punt heb ik tijdens het wetgevingsoverleg aangekaart en ik heb voorgesteld om de bedrijfsopvolgingsregeling als boedelfaciliteit vorm te geven wanneer er sprake is van een onderbedelingsvordering. Daarmee verschuif je een faciliteit van verkrijger van de onderneming naar verkrijgers van de onderbedelingsvordering. Een en ander wel onder de voorwaarde dat de schulden de eerste tien jaar niet worden afgelost om misbruik te voorkomen. Dat is namelijk denkbaar. De staatssecretaris geeft in zijn brief aan dat we ons vooral moeten bedenken dat het hier gaat om verkrijgersbelastingen en dat de BOR, ingericht als boedelfaciliteit, strijdig is met die gedachte. Ik vraag de staatssecretaris te bevestigen dat de BOR als faciliteit juist ziet op aan ondernemersvermogen gerelateerde onderbedelingsvorderingen en dat deze dus niet alleen als verkrijgersbelasting geïnterpreteerd kan worden. Ook de Hoge Raad heeft in het verleden deze faciliteit zo geïnterpreteerd dat, gegeven de ratio van deze faciliteit, deze ook doorwerkt naar de onderbedelingsvorderingen. De Hoge Raad kijkt dus ook niet alleen naar het feit van deze faciliteit als verkrijgersbelasting. Daarnaast stelt de staatssecretaris dat de eigenlijke verkrijger van de onderneming met ons voorstel meer successierecht gaat betalen. Dat is naar mijn mening pertinent onjuist. Nu wordt namelijk 90% berekend over de volle waarde van het ondernemersvermogen, zonder aftrek van de overbedelingsschulden aan de kinderen. Omdat deze schulden zonder meer een aftrekpost zijn voor de verkrijger, krijgt die verkrijger nu eigenlijk te veel BOR. Binnen ons voorstel wordt de BOR bij de verkrijger beperkt tot het saldo van het ondernemersvermogen minus de daaraan toe te rekenen delen van de overbedelingsschuld aan de andere erfgenamen, vaak zijnde de kinderen. Erkent de staatssecretaris dit en blijft hij nog steeds bij zijn standpunt dat ons voorstel nadelig is voor de verkrijgers?

Na deze technische vragen, vraag ik ook aandacht voor de gevolgen van het wetsvoorstel voor de normale, nietsvermoedende Nederlander. Om in aanmerking te komen voor de gunstige tarieven bij vererving, worden zij opgezadeld met enorm veel administratieve lasten, terwijl de verlichting daarvan toch een speerpunt van deze staatssecretaris was. Met name de familiesamenwoners – bijvoorbeeld broers en zussen die samenwonen – moeten straks een notariële akte opstellen om in aanmerking te komen voor tariefgroep 1. Dat jaagt hen op aanzienlijke kosten, maar – nog belangrijker – ze moeten ook weten dat ze die akte moeten opstellen. Wij vinden dit te ver gaan. Partners met een liefdesrelatie kunnen bij de gemeente nog relatief goedkoop een geregistreerd partnerschap aangaan. Dat kunnen broers en zussen niet en kinderen met ouders ook niet. Mijn fractie vraagt de staatssecretaris voor deze familiesamenwoners ook een goedkoop alternatief te bieden, waardoor ze niet per se naar de notaris hoeven. Als ik op dat punt geen goede toezegging krijg, overweeg ik een motie in te dienen.

Ik wil verder graag de eenduidige bevestiging van de staatssecretaris dat mensen, die gescheiden leven van tafel en bed, maar om principiële redenen niet zijn gescheiden, vallen onder de wijze van berekenen als

De heer Cramer (ChristenUnie)

© M. Sablerolle – Gouda

ware men gehuwd. Uiteraard onder de voorwaarde dat ze niet al een ander geregistreerd partnerschap zijn aangegaan. Dit punt bleef tijdens het wetgevingsoverleg naar mijn gevoel hangen, maar ik wil graag een klip-en-klare toezegging hierover van de staatssecretaris.

De heer **Tang** (PvdA): Ik heb een verduidelijkende vraag gesteld bij het betoog van de heer Omtzigt, maar ik begrijp na die vraag nog steeds het punt niet helemaal. Mensen zijn gescheiden van tafel en bed, maar moeten toch worden behandeld als gehuwden. Dat is bijna een rooms gegeven, maar daar verdenk ik de heer Cramer niet van. Is dat niet gewoon strijdig met elkaar?

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Eerst wil ik reageren op die tussenzin over het roomse verleden. Zijn wij niet allen katholieken?

Het gaat mij er echter om dat er gehuwden zijn die om principiële redenen niet kiezen voor een scheiding, bijvoorbeeld omdat zij de zorg voor kinderen hebben of de financiële zorgplicht voor elkaar willen blijven uitoefenen, maar die er toch voor kiezen om niet met elkaar tafel en bed te delen. Voor het gegeven dat zij gescheiden zijn van tafel en bed, wordt dan een akte opgesteld. Zij kiezen er echter bewust voor om om principiële redenen niet te scheiden. Dat lijkt mij een evident andere situatie. Die mensen zouden nu worden benadeeld. Ik vind dat je in die situatie de mensen ook als gehuwd moet kunnen blijven aanmerken en dat zij dus in tariefgroep 1 blijven vallen.

De heer **Tang** (PvdA): Staan deze mensen dan in andere delen van de fiscaliteit ook als gehuwden, als partners geregistreerd? Dat zou dan namelijk ook logisch zijn. Wij streven naar uniformering van het partnerbegrip, dus als het op de ene plek zo is, dan moet het ook zo zijn op de andere plek.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Daar wreekt zich het feit dat ik geen fiscaal jurist ben.

De heer **Tang** (PvdA): Dat ben ik ook niet. Ik vraag het ook maar.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Als mensen een gescheiden huishouding voeren, worden zij volgens mij ook fiscaal gescheiden aangeslagen. Het belangrijkste is dat zij er om principiële redenen voor kiezen om hun huwelijk niet te verbreken ook al leven zij gescheiden van tafel en bed. Deze wetswijziging zou erin voorzien dat zij dan wel worden aangemerkt als definitief gescheiden, terwijl zij principieel die keuze niet hebben gemaakt. Daar gaat het mij ten diepste om.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik vind het boeiend dat de heer Cramer zegt dat echtelieden, wanneer zij om principiële redenen niet gescheiden zijn, wel onder dezelfde tariefgroep moeten vallen als mensen die samenwonen met een samenlevingscontract dan wel binnen een huwelijk. Ik vind het echter vreemd dat hij de groep mensen die niet officieel maar wel van tafel en bed is gescheiden, wil beschermen, maar dat hij niet hetzelfde zegt van mensen die geen samenlevingscontract hebben maar wel vijf jaar samenwonen. Wat is daar het principiële verschil tussen?

De heer **Cramer** (ChristenUnie): U daagt mij uit om daar een buitengewoon lange verhandeling over te gaan geven. Dat zal ik niet doen. Het belangrijkste verschil zit in het volgende. Als mensen kiezen voor een huwelijk of een geregistreerd partnerschap, dan spreken zij expliciet naar elkaar uit zorg voor elkaar te willen dragen. Waar het mij om gaat bij mensen die gescheiden leven van tafel en bed maar om principiële redenen niet scheiden, is dat zij zeggen: wij hebben een moeilijke relatie, waardoor wij even niet met elkaar één tafel en één bed delen, maar wij laten ons huwelijk niet ontbinden omdat wij nog steeds de zorg voor elkaar hebben, maar er is geen sprake meer van een liefdesrelatie. Ik vind dat de overheid zou moeten waarderen dat mensen uitspreken nog steeds zorg voor elkaar te dragen, zonder dat zij gelijk helemaal uit elkaar fladderen.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Als mensen ervoor kiezen om gescheiden van tafel en bed te leven, dan is dat toch ook een keuze die zij maken, net zoals mensen die een keuze maken om wel samen te wonen maar geen samenlevingscontract af te sluiten? Dat is toch precies hetzelfde? Dat is toch een keuze van individuele personen?

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Het kenmerkende verschil is dat twee mensen die een huwelijk hebben gesloten en gescheiden leven van tafel en bed en die dat huwelijk ook hebben laten vastleggen maar niet overgaan tot een definitieve scheiding, nog steeds die zorgplicht voor elkaar beleven en moeten uitoefenen, zoals de wet dat ook van hen vraagt in bijvoorbeeld een huwelijksakte. Van mensen die gewoon zonder enige vorm van verbintenis met elkaar gaan samenleven en die dan wel de lusten en de lasten van geregistreerde partners of van een huwelijk willen hebben, denk ik: maak dan ook die keuze. Ik vind het voor de wetgever belangrijk dat hij kan toetsen of de zorgplicht er is, zoals de heer Omtzigt ook heeft gezegd. Dan kies ik ervoor om te waarderen dat mensen zeggen: sorry, wij zijn wel gescheiden van tafel en bed, maar ons huwelijk laten wij in stand. Dat heeft mijn voorkeur boven mensen die zeggen: oké, wij leven volstrekt langs elkaar heen, wij hebben alleen tijdelijk één adres. Dat is een keuze.

Cramer

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik probeer de heer Cramer te begrijpen, maar ik kan hem echt niet volgen, behalve dan dat hierbij sprake is van een ideologische grondslag en niet zozeer van een grondslag als zou dat een keuze zijn van partners. In beide gevallen zou je namelijk dezelfde lijn kunnen trekken en kunnen zeggen dat er sprake is van een keuze om samen te wonen zonder samenlevingscontract en zorgplichten te hebben. Immers, als mensen geen samenlevingscontract hebben, wil dat niet per se zeggen dat zij geen zorgplicht jegens elkaar hebben. De Raad van State zegt dat overigens ook. Ik kan niet anders concluderen dan dat de ChristenUnie dat onderscheid vanuit een geloofsovertuiging maakt en niet vanuit de individuele keuzes van mensen.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Ik weet niet of je dit direct een geloofsovertuiging moet noemen, maar misschien is dat een heel mooie samenvatting van mevrouw Koşer Kaya. Zij spreekt over mensen die samenleven en geen contract afsluiten, maar wel de zorgplicht hebben. Ik zou dan de woorden van de heer Omtzigt willen herhalen. Zij zorgen voor elkaar, maar hebben niet expliciet voor de wetgever uitgesproken dat zij de zorgplicht hebben. Dat heeft een andere lading in fiscale begrippen. Dan is dit wel degelijk onze visie op de waarde die het huwelijk dan heeft, waarbij mensen de keuze maken van: wij laten niet alles uit onze handen vallen, de liefdesrelatie is op dit moment erg moeilijk en daarom kiezen wij ervoor om gescheiden van tafel en bed te leven. Op deze manier zou ik dat willen onderstrepen in wetgevende zin als het gaat om het wetsvoorstel Wijziging van de Successiewet 1956.

Voorzitter. Tot slot ga ik in op de zogenaamde SBBI's. Het is prima dat de staatssecretaris meer grip wil krijgen op de schenking aan andere doelen, maar dan moeten er ook wel duidelijke voorwaarden aan de SBBI's worden gesteld. Anders dreigt namelijk het gevaar van willekeur. Daarom doen wij vandaag een oproep om de voorwaarden voor de SBBI's in een ministeriële regeling op te nemen. Graag een toezegging van de staatssecretaris op dit punt.

□

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. De staatssecretaris spreekt niet meer van "successierechten", maar van "schenk- en erfbelasting". Dat lijkt mij klare taal. Het is namelijk geen recht, maar een gewone, ordinaire belastingheffing. Deze naamswijziging maakt deze belasting echter niet minder onrechtvaardig. Het is niet aan mensen uit te leggen waarom over vermogen, waarover reeds veel belasting is betaald, nog een keer belasting wordt geheven bij schenking of overlijden. Deze staatssecretaris sluit met iedereen verdragen ter voorkoming van dubbele belasting, maar is er in zijn eigen land niet vies van om dubbel te belasten. In 1956 heeft het toenmalige kabinet gedacht: hoe kunnen wij de burgers verder uitkleden met zo min mogelijk tegenspraak? Een dode kan niet meer procederen, moet men hebben gedacht. Het liefst zou de Partij voor de Vrijheid deze onrechtvaardige belasting per direct afschaffen, maar helaas levert dit de schatkist een gat van bijna 2 mld. op. De schenkingen en erfenissen zijn voor dit kabinet een flinke melkkoe.

Het is lovenswaardig dat deze staatssecretaris deze belasting durft aan te pakken. Hij vereenvoudigt de tariefstructuur en verlaagt de tarieven. Ook worden de vrijstellingen verhoogd en de constructiemogelijkheden gelimiteerd. Het liefst willen wij nog verder gaan in de tariefsverlaging en vrijstellingen, maar deze wijziging is in ieder geval een stap in de goede richting.

De **voorzitter**: Mijnheer Tang, een korte interruptie.

De heer **Tang** (PvdA): Gelukkig is er ook bij de PVV de realiteitszin dat er uiteindelijk ook wel belasting moet worden geheven. Ook zij ontkomt niet aan belastingen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Het kan veel minder.

De heer **Tang** (PvdA): De vraag is of het de belasting rechtvaardig maakt als het niet gaat om de gever maar om de ontvanger. Het gaat hier bijvoorbeeld om kinderen of niet-verwanten die een smak geld krijgen. Is vanuit dat perspectief de belasting dan niet te rechtvaardigen? Is dat ook niet de reden waarom wij bijvoorbeeld een belasting hebben op loterijen? Mensen krijgen geld, zonder enige inspanning, zonder investering. Dus het principe van loon naar werken wordt hier met voeten getreden als hier geen belasting zou worden geheven.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik vind het een onzinnige redenering dat het gerechtvaardigd is om meer belasting te heffen als er geen inspanning geleverd hoeft te worden en minder belasting als er wel een inspanning geleverd moet worden. Dat is voor ons geen rechtvaardigingsgrond voor belasting. De heer Tang zegt: je hoeft er niets voor te doen, dus dat rechtvaardigt dat je belasting betaalt.

De heer **Tang** (PvdA): U bent toch wel voor het principe loon naar werken?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Natuurlijk. Maar ik zie niet dat de inkomsten- en de loonbelasting worden verlaagd. Ik zie alleen maar dat er belasting wordt geheven én als je er niets voor hoeft te doen, én als je er keihard voor moet werken. Dus het is en-en en niet of-of.

Voorzitter. De dekking voor deze tariefsverlaging wordt gehaald uit de aanpak van de constructiemogelijkheden van het afgezonderd particulier vermogen. De staatssecretaris denkt hiermee 210 mln. op te halen. Dat is een erg conservatieve schatting. Kan de staatssecretaris aangeven wat een meer reële schatting is? Kan de staatssecretaris eventuele meevallers ten goede laten komen aan verlaging van de schenk- en erfbelasting? Want ik zie het al gebeuren dat het veel meer wordt dan 210 mln. als wij deze weg inslaan en dat het dan in de algemene middelen verdwijnt.

Ook mr. Boer van de universiteit van Leiden spreekt in zijn brief van afgelopen maandag zijn twijfels uit over de economisch dubbele belastingheffing. Deze zou buiten de reikwijdte van de verdragsbescherming vallen. Hij stelt dat onderzocht zou moeten worden of dit niet in strijd is met de goede trouw van het verdrag, omdat men deze vorm van economische heffing niet kon hebben voorzien ten tijde van het sluiten van het verdrag. Kan de staatssecretaris ingaan op de twijfels van de heer Boer over de aspecten van de goede trouw van het verdrag? Kan hij misschien een uitspraak vooraf ontlokken aan de Hoge Raad? Ook wij willen voorkomen dat wij straks voor de rechter staan.

Tony van Dijck

De ANBI-eisen worden opgeschroefd naar 90%. In 2008 kende Nederland maar liefst 53.000 organisaties met een ANBI-status. Hierdoor loopt de schatkist maar liefst 650 mln. aan inkomsten mis. Door de aanscherping van het criterium tot 90% denkt de staatssecretaris slechts 54 mln. op te halen. Is dit niet een beetje weinig in vergelijking met 650 mln.? Nog geen 10%! Kan de staatssecretaris aangeven hoeveel ANBI's hun status verliezen met deze aanscherping en welke categorieën dit betreft? Kan de staatssecretaris ook ingaan op de uitvoerbaarheid van deze aanscherping? Hij verwacht nu dat ANBI's vrijwillig hun status opgeven en ik kan me niet voorstellen dat één ANBI daartoe bereid is. Ook de hele systematiek rondom de SBBI is nog steeds onduidelijk.

De heer **Omtzigt** (CDA): De PVV is toch wel met ons van mening dat een heleboel ANBI's, culturele instellingen en dergelijke, hun status moeten behouden als ze algemeen nut beogen en dat slechts een paar kleine categorieën, bijvoorbeeld Nieuwspoort, de ANBI-status moeten verliezen?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De PVV zou graag eens heel kritisch willen kijken naar al die bedrijven, verenigingen en stichtingen die de ANBI-status hebben. Dat zijn onder andere Nieuwspoort, politieke partijen, kerken en moskeeën. Ik zou graag weten in hoeverre al die ANBI's deze status terecht hebben. Gaat daar veel belastinggeld mee verloren?

De heer **Omtzigt** (CDA): Doet de PVV daartoe een voorstel of is dit gewoon een oproep?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Het is een oproep. Wij wachten met spanning al die subsidieregelingen volgend jaar af. Daar willen wij dit ook bij betrekken. Er zijn 53.000 organisaties met een ANBI-status. De schatkistderving is 650 mln. Wij vragen ons af of dit geld het algemene nut dient.

De heer **Tang** (PvdA): Begrijp ik nu dat de PVV een voorstel doet om bijvoorbeeld het Aids Fonds of het Koningin Wilhelmina Fonds Kankerbestrijding niet langer de ANBI-status te geven? Stuurt de PVV daar nu op aan?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Zoals gezegd zijn er 53.000 organisaties in Nederland, waaronder ook het Aids Fonds en het Rode Kruis. Daar zullen best een hele hoop goede tussen zitten, maar de PVV-fractie vraagt zich af of die 53.000 allemaal het algemeen nut dienen. Er zijn ook kleine culturele toneelgezelschappen bij, allerlei andere kleine politieke partijen en noem maar op.

De **voorzitter**: Ik vraag de leden mee te werken om de agenda die zij zelf hebben vastgesteld, ook te volgen. De heer Van Dijck vervolgt zijn betoog.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De SBBI betreft een open regeling. De heer Cramer zei het al: het is niet van tevoren bekend of een stichting of vereniging kwalificeert als SBBI. Nederland heeft 70.000 verenigingen die allen daarvoor zouden kunnen kwalificeren, maar dat hangt af van de inspecteur. Dat werkt willekeur in de hand. Waarom heeft de staatssecretaris niet gekozen voor duidelijk vooraf toetsbare criteria? Mensen willen vooraf weten of zij hun schenking of erfenis nalaten aan een SBBI; ja of nee. Giften aan een SBBI zijn niet aftrekbaar, maar aan een ANBI wel. Klopt het dat een gift aan een SBBI wel aftrekbaar is, als de SBBI een vereniging is met minimaal 25 leden? Waarop is dat onderscheid dan gebaseerd?

Dan kom ik bij mijn amendement. De fractie van de Partij voor de Vrijheid heeft een amendement ingediend ter voorkoming van de gedwongen verkoop van een huis, omdat de kinderen hun erfbelastingschuld niet kunnen betalen. Dat is een onwenselijke situatie. Het overlijden is al een ingrijpende gebeurtenis en als dat ook nog resulteert in een gedwongen verkoop van het ouderlijk huis, is het drama niet te overzien. Vandaar dat de PVV-fractie erfgenamen wil faciliteren met een conserverende aanslag, waarbij pas afgerekend hoeft te worden bij het overlijden van de langstlevende of de vrijblijvende verkoop van het huis. De staatssecretaris sprak in het wetgevingsoverleg over een initiële dekking van 250 mln. dat daarvoor in het eerste jaar nodig zou zijn. De PVV-fractie kreeg echter van het ministerie te horen dat deze faciliteit voor deze schrijnende gevallen slechts eenmalig 1 mln. kost en structureel niets. Graag een omarming van de staatssecretaris van dit amendement.

Dan de rente. De Partij voor de Vrijheid begrijpt dat de staatssecretaris de rente wil vaststellen voor onderlinge leningen in de familiesfeer. Enerzijds worden soms belachelijk hoge rentes gebruikt om maximale hypotheekrenteaftrek te bewerkstelligen, anderzijds worden soms belachelijk lage rentes gehanteerd om de schenkbelasting te ontduiken. De Partij voor de Vrijheid begrijpt niet waarom voor 6% is gekozen en niet is aangesloten bij het rendement van box 3: de 4%. Het was eerst 6%, toen 4% en toen weer 6%. Kan de staatssecretaris mij nog een keer uitleggen waarom nu is gekozen voor 6%? Ook de marktrente ligt op dit moment veel lager. Met andere woorden: bij een bank lenen is goedkoper dan bij je eigen familie. Ik vraag de staatssecretaris: is dat de bedoeling?

Tot slot het overgangsrecht. Zoals zo vaak verandert dit kabinet de spelregels gedurende het spel. Dat maakt de overheid bijzonder onbetrouwbaar. Vandaar dat de Partij voor de Vrijheid oproept tot een eerbiedigende werking voor de resolutie van 1964 waarin de waardestijging van een eerder overgedragen huis niet meetelt voor de erfbelastingen. Ook vraagt de PVV-fractie om respecterende werking voor in het verleden opengevallen nalatenschappen. Daarbij worden de spelregels ook weer veranderd gedurende het spel. Het kan namelijk voorkomen dat de eerder overeengekomen enkelvoudige rente niet overeenkomt met de samengestelde rente van 6% en daarom opnieuw in de erfbelasting wordt betrokken. Namens de fractie van de Partij voor de Vrijheid vraag ik daarom nogmaals met klem of de staatssecretaris wil nagaan waar het overgangsrecht mogelijk nog moet worden toegepast. Het kabinet heeft al het imago dat het onbetrouwbaar is, maar door dit wetsvoorstel wordt dit imago nog verder versterkt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Stelt de heer Van Dijck nu namens de fractie van de PVV voor om een huis dat in 1970 in een nalatenschap zat, te blijven waarderen tegen de waarde van 1970 – zoals het besluit uit 1964 luidt – en nooit terug te gaan naar de economische waarde? Zo

wordt een enorme ongelijkheid gecreëerd tussen mensen die nu vererven via zo'n huis of die later vereven.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De fractie van de Partij van de Vrijheid pleit ervoor om geen spelregels te veranderen tijdens het spel. Als in 1970 het huis is overgedragen aan de kinderen en het vruchtgebruik bij de langstlevende partner is gebleven, en in de resolutie van 1964 is afgesproken dat er tegen de tijd dat de langstlevende partner komt te overlijden, wordt afgerekend tegen de waarde van het huis in 1970, als dat de spelregels waren, dan moet je je daaraan houden. Je kunt die niet per 2010 zo maar veranderen en dan de waarde van 1970 tot 2010 opeens in de erfenis betrekken. Dat is oneerlijk. Je spreekt zaken af, je houdt er rekening mee, je handelt daarnaar als burger en dan zegt de regering met terugwerkende kracht dat het toch strafbaar is. Hoe vaak rijd je niet door het oranje licht? Dan zeg je toch ook niet dat daarop een boete van € 100 staat? Dat kan niet.

De heer **Omtzigt** (CDA): Het gaat niet om terugwerkende kracht, het gaat om erfenissen die in de toekomst plaatsvinden. Wil de PVV rekening houden met de aanwezigheid van vermogen of niet, of gaat de PVV weer cliëntelisme bedrijven ten opzichte van een kleine groep?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Het gaat wellicht om een erfenis in de toekomst, maar het gaat over de waardestijging die heeft plaatsgevonden van 1970 tot 2010. De afspraken zijn gemaakt op basis van 1970, tot de langstlevende komt te overlijden. Dat mag in 2011 of in 2030 gebeuren, maar dat is de afspraak die in 1970 is gemaakt. Die afspraak heb je te eerbiedigen. Op verschillende punten in deze wet, maar ook op veel andere punten zoals de AOW, verandert deze regering tijdens het spel de regels en zegt: vanaf nu heb je pech gehad want wij gaan het heel anders doen. Dat is niet fair.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Wij hebben een intensief wetgevingsoverleg gevoerd en dat zullen wij natuurlijk niet overdoen. Daarin ben ik de bijdrage van de SGP-fractie begonnen met vast te stellen dat wij in de modernisering van het erf- en schenkbelastingregime, de wijziging van de Successiewet die dateert uit 1956, veel verbeteringen constateren. Daarvoor zijn wij dankbaar.

In het wetgevingstraject moet mij een meer principiële opmerking van het hart: ook in de wetswijziging die wij nu bespreken, wordt het wettelijke regime van de erf- en schenkbelasting aangepast aan het partnerbegrip dat in de loop der jaren is gemoderniseerd. Daarmee hadden wij als SGP-fractie bij herhaling principiële moeite. Het is ingevoerd en als dat eenmaal de politieke realiteit is, ontstaan met onze tegenstem, dan moet wel correct worden gehandeld. Vandaar dat wij daarvan nu niet een al te gewichtig punt willen maken. Maar al luisterend vanmiddag vraag ik me wel af of wij het met elkaar niet gigantisch ingewikkeld hebben gemaakt. Er moet nogal wat plak- en knipwerk gerealiseerd worden om allerlei varianten die er zijn en die sommige fracties nog verder wensen, te bedienen.

Er zijn nog enkele punten blijven liggen. Als eerste pak ik de scheiding van tafel en bed maar even op. Daar is net al een hele discussie over gevoerd.

De heer **Remkes** (VVD): Het voorlaatste punt van de heer Van der Vlies over de ingewikkeldheid zie ik ook. Is hij met mij van mening dat het ook een afspiegeling is van de veelkleurigheid van de samenleving anno 2009? Mensen maken eigen keuzen op basis van hun eigen overwegingen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Zeker. Dat heeft de wetgever ook willen erkennen. Vandaar dat er naast de huwelijkse samenlevingsvorm alternatieve samenlevingsvormen zijn ontstaan. Dat erken ik, dat is de realiteit die bij wet is erkend. De heer Remkes herinnert zich ongetwijfeld dat wij als SGP-fractie daarmee af en toe nogal wat moeite hadden. Ik sta echter in de politieke werkelijkheid, die ontken ik niet.

Voorzitter. Er is al even gesproken over de scheiding van tafel en bed. Het komt inderdaad voor dat mensen niet langer tafel en bed delen, maar om principiële redenen toch niet het huwelijk ontbonden willen zien; zij willen geen scheiding. De staatssecretaris zei in het wetgevingsoverleg dat het huwelijk dan toch een lege huls is geworden. Dat vond ik eerlijk gezegd te kort door de bocht, want de formele juridische positie is toch dat er nog een huwelijk is. Het is een principiële keuze en ik voeg mij bij de collega's die zeiden dat er eigenlijk iets aan moet gebeuren. Het effect van het gewijzigde partnerbegrip op de artikelen 25 en 26 van deze wet zou voor deze kleine categorie moeten worden geëlimineerd.

Een tweede punt dat voor mijn fractie nog overblijft is dat van het inwonende kind dat een zorgplicht ten aanzien van een ouder heeft aanvaard en ook effectueert, niet meer de status van de partner heeft en dus hoger wordt aangeslagen dan daarvoor. Mevrouw Sap heeft daarover een amendement ingediend, op stuk nr. 51. Het gaat om 7 mln. Mijn fractie staat daar op zichzelf genomen sympathiek tegenover, maar wij vinden de dekking onplezierig. Maar mevrouw Sap heeft die dekking zojuist nogal met verve verdedigd, dus ik denk niet dat ik daaraan nog wat kan verhelpen. Ik moet nog een afweging maken, want het is een beetje een schaduwkant aan het geheel. Maar ik steun haar pleidooi om iets te doen voor kinderen die zich in deze situatie hebben gebracht; dat vind ik eigenlijk een morele plicht. Daarin verstaan wij elkaar wel.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Het is heel goed om te horen dat de heer Van der Vlies mij steunt in dit streven. Ik zou hem willen vragen waarom hij de dekking zo onplezierig vindt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Omdat wij in de modernisering de tariefstelling ook aan het wijzigen zijn. Het is plezieriger voor betrokkenen om voor € 600.000 te zijn vrijgesteld in plaats van voor € 535.000. Daar zit een vervelend puntje in. Dit is niet principieel, want tot nu toe is het ook zo. Ik kan het niet uitvergroten en dat wil ik ook niet doen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Het is goed om hierbij op te merken dat wij een en ander ten opzichte van het voorstel van de staatssecretaris verlagen, maar dat wij het ten opzichte van de huidige situatie nog een heel

klein beetje verhogen. Wij hadden de keus tussen iets in de vrijstellingen te veranderen of de tarieven zelf te gaan opplussen. Ik heb mij door het ministerie van Financiën laten verzekeren dat deze optie het meest tegemoet komt aan het draagkrachtprincipe. Daarom hebben wij daarvoor gekozen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Zo heb ik mevrouw Sap ook begrepen toen zij haar amendement toelichtte, maar zij begrijpt welke kanttekening ik plaats bij een doelstelling in het amendement die bij mijn fractie sympathiek is overgekomen.

Hetzelfde geldt voor enkele andere amendementen, bijvoorbeeld die van de collega's Cramer en Remkes. Deze zien op ouders die van kinderen erven wat zij eerst aan hun kinderen toespeelden, om het zo maar even samen te vatten. Dat is een sympathieke gedachte en ik ben heel benieuwd hoe de staatssecretaris daar uiteindelijk op reageert. Hetzelfde kan ik melden over het pleidooi van collega Omtzigt om iets te ondernemen ten aanzien van de positie van stiefkinderen en gehandicapte kinderen. Dat zijn prima thema's en ik sluit mij daar graag bij aan.

Wat betreft de bedrijfsopvolgingsregeling heb ik in het wetgevingsoverleg een paar weken geleden een punt gemaakt van het finaal verrekeningsbeding in de huwelijkse voorwaarden. Daarbij heb ik de uitspraak van de Hoge Raad van 27 juni 1990 in geding gesteld. De nota van wijziging waarmee de woorden "meer toekomt dan diens gerechtigdheid bij leven" zijn weggenomen uit de nu voorliggende tekst van artikel 11 komt daaraan tegemoet. Mijn vraag aan de staatssecretaris is of hierin de uitspraak van de Hoge Raad en wat daarna aan jurisprudentie is gevolgd volstrekt en onvoorwaardelijk is overgenomen in de nieuwe wetgeving. Het effect dat er leek te zijn ontstaan was onbedoeld; vandaar die nota van wijziging. Ik betuig ook mijn sympathie en steun voor de amendering die de heer Cramer zojuist aankondigde ten aanzien van de vrijstelling voor kleine ondernemingen en familiebedrijven. Op het punt van de bedrijfsopvolgingsregeling is de doelstelling dat de continuïteit van de onderneming niet in gevaar mag komen door liquide middelen aan de onderneming te onttrekken, om te voldoen aan de verplichtingen die deze wet levert. Aan die voorwaarde lijkt grosso modo te zijn voldaan, zij het dat hier en daar nog wat kan worden verbeterd, vandaar enkele amendementen. In het bijzonder dat van collega Cramer komt sympathiek over op mijn fractie.

Dan rest mij nog de ANBI- en de SBBI-regeling. Daar is ook uitvoerig over gesproken. Op een paar vragen heb ik nog geen antwoord gekregen dat ik als volstrekt helder ervaar. Ik herhaal de vragen nog maar. Volgens de staatssecretaris van Financiën zullen bijvoorbeeld zangkoren en muziekverenigingen zich niet meer kwalificeren voor de ANBI-regeling, omdat muziekverenigingen in de regel niet voor 90% het algemeen nut dienen. Het individuele plezier van de leden staat immers voorop. Nu ken ik nogal wat van dit type vereniging, en ik zie toch op zijn minst een mengvorm van beide. Ik erken dat er individueel plezier aan beleefd wordt, maar het is een groot genoegen om daar volle zalen in te laten delen. Daar is het repertoire dan ook weer op gericht. Daarom kunnen we die activiteiten, zoals we tot nu toe hebben gedaan, voorzien van een etiket "algemeen nut".

De heer **Tang** (PvdA): Voorzitter. Ik voetbal elke zondag. Dat is heel leuk om te doen, maar het is niet om aan te zien. Geldt de redenering die u ophangt, wel voor muziekverenigingen, maar niet voor sportverenigingen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik begrijp de parallel, maar mijn casus is een andere. Over uw ervaringen op de zondag kom ik nog eens bij u langs. Het kan nu weer, dus ik kom daar nog eens over praten. Ik heb in ieder geval een alternatief, dat weet ik wel heel duidelijk.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik deel de fascinatie van collega Van der Vlies voor koren, alleen zat ik even te luisteren naar wat hij precies zei. Hij zei: ze halen die 90% niet. Ze zijn dus te commercieel. Zo moet ik het toch begrijpen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat is de constatering en de argumentatie van de staatssecretaris.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Is de heer Van der Vlies het met mij eens dat dit inderdaad een vraagpunt is? Immers, de niet het algemene nut dienende activiteiten van het koor, die dus onder die 10% vallen, kunnen eigenlijk ook niet echt beschouwd worden als commercieel. Zo is er bijvoorbeeld verkoop, maar die is gericht op de instandhouding van het koor en heeft geen winstoogmerk. De vraag is dus wat daaraan commercieel is. Moet ik zijn vraag ook zo verstaan?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Inderdaad. Ik weet dat er geldstromen zijn die een commercieel karakter hebben. Ik erken dat, maar het moet gaan om de instandhouding van iets wat wij heel waardevol vinden. Dan gaat het om het totale pakket en de interne verhoudingen en percentages die daarbij een rol spelen. Bij de argumentatie van de staatssecretaris heb ik dus een kritische kanttekening geplaatst. Ik wil daar graag een helder antwoord op.

Mijn laatste punt. Ik heb op 10 maart 2009 schriftelijke vragen gesteld over de ANBI-lijst. Ik vroeg aandacht voor het feit dat de lijst van instellingen die het algemeen nut beogen alleen de officiële statutaire namen van instellingen vermeldt. Voor sommige instellingen is echter de statutaire naam niet gelijk aan de functionele werknaam waaronder een instelling bij het brede publiek bekend staat. Daardoor zijn verschillende instellingen heel slecht vindbaar op de daarvoor bedoelde website van de Belastingdienst voor burgers die willen weten of een instelling al dan niet ANBI-geregistreerd is. De staatssecretaris zegde in zijn antwoord van 9 april 2009 toe dat hij bij de herziening van de Successiewet 1956 – daar zijn wij nu mee bezig – zou onderzoeken of het zoekmechanisme van de ANBI-lijst zodanig verbeterd kan worden dat naast de statutaire benaming ook een of meer functionele werknamen kunnen worden vermeld. Ik ontvang graag de toezegging van de staatssecretaris dat bij de implementatie van de nieuwe ANBI-regeling inderdaad een of meer functionele werknamen kunnen worden opgenomen in de officiële ANBI-lijst. Hij zou daarnaar kijken, maar ik heb zijn conclusie nog niet vernomen en die wil ik graag horen. Als die geen genoegdoening geeft, denk ik over dat punt een motie in te dienen.

□

De heer **Bashir** (SP): Voorzitter. Dit wetsvoorstel is niet doordacht, is het resultaat van snel in elkaar timmeren van politieke wensjes en is niet solidair. Ik zal dit proberen uit te leggen. De staatssecretaris voert een belastingverlaging door die voornamelijk ten goede komt aan mensen met de grootste erfenissen. Wie een kleine erfenis krijgt, gaat er amper op vooruit. Kleine schenkingen worden zelfs extra belast.

Om de belastingverlaging voor de meeste grote erfenissen te financieren, is 210 mln. nodig. De dekking hiervan is echter zeer onzeker. De staatssecretaris probeert zich te verdedigen tegen de niet mis te verstane uitspraken die daarover zijn gedaan in bijvoorbeeld de hoorzitting. Zijn argumentatie daarbij is: vertrouw mij maar, er zijn geen budgettaire risico's, de raming is zeer degelijk. Om vervolgens tijdens het wetgevingsoverleg in antwoord op mijn vragen toch in een bijzin toe te geven dat er veel onduidelijkheden zijn. De staatssecretaris noemde dit een "dekking waarbij hij moet ramen wat hij niet ziet". Waarom kom je dan eigenlijk met zo'n dekking? De 210 mln. wordt gevonden door de vermogens die in belastingparadijzen in trusts staan geparkeerd, voortaan te gaan belasten. Om deze 210 mln. belastinginkomsten binnen te halen, moet er 30 mld. aan zwevend vermogen worden gevonden. De Belastingdienst heeft echter zicht op slechts 16 mld. Op de andere 14 mld. hoopt de staatssecretaris maar.

Om te beginnen: het belasten van afgezonderde particuliere vermogens, de zwevende vermogens op belastingparadijzen, steunt de SP-fractie. Waar wij echter moeite mee hebben, is de onzekerheid of de gekozen aanpak deze keer effectief is en ook daadwerkelijk leidt tot belastinginkomsten. Bij de trustbesluiten van bijvoorbeeld 1993, 1995, 2000 en 2005 is het achteraf gezien ook niet gelukt om de trusts effectief aan te pakken. Het verschil met de vorige keren is dat het kabinet dit keer het geld al heeft uitgegeven voordat het binnen is. Daarom nu ook gericht de vraag aan de staatssecretaris: was het kabinet er de vorige keren ook niet van overtuigd dat deze gelden binnen zouden komen en dat het systeem waterdicht zou zijn? Waarom zou het nu wel lukken? Temeer omdat het zwevend vermogen van slechts tientallen families is. Zij kunnen bijvoorbeeld naar het buitenland verhuizen of de rechter kan er een stokje voor steken. De parlementair advocaat sluit dat ook niet uit omdat er op het gebied van de economische dubbele belastingheffing geen jurisprudentie bestaat die hier op dit wetsvoorstel van toepassing is. Daardoor is er onzekerheid of Nederland wel altijd kan heffen over het zwevend vermogen.

VakstudieNieuws en de heer Boer, fiscalist van de Universiteit Leiden, zeggen dat het niet valt uit te sluiten dat de Hoge Raad in bepaalde gevallen zal aannemen dat er wordt gehandeld in strijd met de goede verdragstrouw. Ik zou zeggen: eerst de trusts aanpakken, vervolgens zien hoeveel geld dat oplevert en dan kunnen wij het weer gaan uitgeven. De staatssecretaris wil hieraan echter nog niet beginnen. Terwijl we na 2010 nog zeeën van tijd hebben om, mochten we die 210 mln. binnen krijgen, die ook weer uit te geven. Nee, in plaats daarvan gooit de staatssecretaris er een schepje bovenop door bij het aankondigen van zijn plannen bijna niets te zeggen over het bedrag aan zwevend vermogen dat hij in zicht had. Bij de presentatie van het wetsvoorstel echter zei hij dat het om 9 mld. ging. In het wetgevingsoverleg sprak hij vervolgens opeens over 16 mld. aan zwevend vermogen.

Dit lijkt steeds meer op een pokerspel waarbij de staatssecretaris de Kamer probeert weg te bluffen door de inzet te verhogen. Is de staatssecretaris bereid aan te geven of het bedrag van 16 mld. inmiddels nog groter is geworden en of er zicht is op nog meer geld?

Veel mensen die nu een trust hebben, hebben nooit op het aangifteformulier inkomstenbelasting aangekruist dat ze een trust hebben of er geld in hebben ingebracht. Omdat het erg vrijblijvend lijkt, is er ook geen vermoeden dat ze dat nu wel gaan doen. Daarom heb ik een voorstel gedaan voor een meldingsplicht. Het slechts aankruisen van een trustvraag is daarbij niet meer voldoende. Er moeten gegevens worden overgelegd. Het amendement met het voorstel om een trustregister op te zetten, waarin de overheid de wettelijke taak krijgt deze gegevens bij te houden, heb ik gisteren ingediend.

Dan de tariefverlagingen: wat mijn fractie betreft was het veel slimmer geweest om de 210 mln. te gebruiken om bijvoorbeeld de belasting op inkomen te verlagen, temeer omdat de erf- en schenkbelasting een veel kleinere economisch verstorende werking heeft.

In het wetsvoorstel gaan de grote erfenissen er relatief erg op vooruit. Kort door de bocht komt het erop neer dat de erfenissen en schenkingen voor € 125.000 en hoger voor bepaalde tariefgroepen met 25% worden verlaagd. Voor alle duidelijkheid: het toptarief van 68% van nu geldt alleen voor erfenissen boven € 880.000. Het gedeelte boven € 880.000 voor mensen die geen familie zijn, wordt dus belast met 68%. Die erfenissen worden straks met tonnen verlaagd, terwijl de erf- en schenkbelasting voor de gewone man amper verandert. Sterker nog, wie een kleine schenking krijgt, moet straks meer belasting betalen dan nu het geval is. Graag een reactie hierop.

Mijn fractie zegt: als er geld te verdelen is, moet het niet alleen bij de miljonairs terechtkomen, maar moet iedereen ervan profiteren. Wij hebben dan ook voorgesteld om iedereen tot een bedrag van € 60.000 vrij te stellen van successiebelasting. Pas boven het bedrag van € 60.000 ga je dus belasting betalen. Dat resulteert erin dat de onderkant van erfenissen, kinderen met een erfenis tot € 270.000 en kleinkinderen met erfenissen tot € 480.000 erop vooruitgaan ten opzichte van het voorstel van het kabinet.

Als het aan de staatssecretaris ligt, wordt een erfenis van een kind aan zijn of haar ouders fiscaal net zo gezien als een erfenis aan verre verwanten. Ik wil er toch voor pleiten om hier anders naar te kijken. Het is op zich uitzonderlijk dat een ouder zijn kinderen overleeft, maar stel dat het gebeurt, dan moeten wij dat fiscaal net zo zien als een erfenis van een ouder aan een kind. Amendementen van die strekking zullen wij dan ook steunen.

Dan nog een aantal andere punten. Als familieleden van elkaar geld willen lenen, moeten ze elkaar ten minste 6% rente betalen; anders wordt dit gezien als een schenking. Wat is de achterliggende reden hiervan? Blijkbaar vindt de staatssecretaris het beter dat mensen op de markt geld lenen in plaats van gewoon bij de familie, aangezien de marktrente op dit moment veel lager is dan de genoemde 6%. Dit vraagt om een uitleg.

Dan de bedrijfsopvolgingsfaciliteit. De staatssecretaris zegt dat uit overleg met diverse maatschappelijke

organisaties hem het signaal heeft bereikt dat de huidige faciliteit toch als belemmerend wordt ervaren. Dit vindt de SP-fractie geen onderbouwing. Ook tijdens het wetgevingsoverleg kon de staatssecretaris geen goede voorbeelden noemen van belemmeringen van fiscaliteit voor de continuïteit van bedrijven. Ik stel voor dat eerst nut en noodzaak van deze maatregel onderzocht worden, alvorens de vrijstelling in die zin wordt verruimd. De staatssecretaris schiet namelijk door met de vrijstelling van 90%. Dit staat volgens ons totaal niet in verhouding met vrijstellingen voor particulieren en is daarom in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

In dit kader moet ook een onderzoek naar de spanning van het gelijkheidsbeginsel met de voorgestelde verruimde regeling komen. Met name artikel 1 van het eerste protocol bij het EVRM, het zogeheten eigendomsrecht, kan ervoor zorgen dat met succes een beroep wordt gedaan op het gelijkheidsbeginsel.

Tot slot nog heel kort iets over de ANBI/SBBI-regeling. Ik heb eerder gezegd dat er vanuit het land te veel signalen komen over de onduidelijkheid van de regeling. Ik denk dat de staatssecretaris er beter aan doet om dit stukje van de regeling uit het wetsvoorstel te halen. Daarna gaan wij het rustig bekijken. Daarbij kunnen wij tevens de evaluatie van de giftenaftrek betrekken, die wij afgelopen vrijdag hebben ontvangen. Op het ogenblik zijn daarover te veel onduidelijkheden, zowel bij mij als in het land.

□

De heer **Remkes** (VVD): Voorzitter. Tijdens dit proces is bij mij de indringende vraag opgekomen hoe zorgvuldig dit wetgevingsproces in feite is, gezien het maatschappelijk gevoelige onderwerp. Overzien wij wel voldoende wat de effecten van het wetsvoorstel zijn? Hier wreekt zich naar mijn waarneming ook dat er tijdens de voorbereidingsfase sprake is geweest van onvoldoende betrokkenheid vanuit het werkveld, bijvoorbeeld de notariële praktijk, getuige de dikke stapels reacties en vragen die ons de afgelopen weken hebben bereikt; getuige ook de veelheid aan opmerkingen tijdens het rondetafelgesprek en getuige de stapel verduidelijkende brieven die de staatssecretaris ons heeft gestuurd.

Eerst kwam er een ingrijpende nota van wijziging, daarna nota's van verbetering en nog betrekkelijk kort geleden een tweede nota van wijziging. Tot mijn verbijstering trof ik vanmorgen op mijn deurmat een derde nota van wijziging aan. Los nog van de inhoud, maakt dit een rommelige indruk tijdens het wetgevingsproces. Ik begrijp dat de staatssecretaris daar narrig op reageert. Ik zou dat misschien ook hebben gedaan, maar hij moet het zich in de eerste plaats zelf aantrekken.

Ik citeer uit een brief van het notariaat: "Gevolgen van artikel 10 voor de verschillende testamentvormen zijn onduidelijk, onjuist en/of inconsequent." De staatssecretaris kan dat allemaal wat minder aan de orde vinden, maar ik geef nog een voorbeeld. In de nota naar aanleiding van het verslag zegt de staatssecretaris over het aantal samenwonenden dat het uit eigen waarneming om een beperkte groep gaat. Als dan wordt doorgevraagd over aantallen, kan de staatssecretaris daar geen antwoord op geven, terwijl dat natuurlijk voor de financiële gevolgen voor mensen wel degelijk buitengewoon relevant is. Ik maak zo'n opmerking niet snel, maar ik ben van mening dat over sommige opmerkingen te lichtvoetig wordt gedacht.

De staatssecretaris verkoopt dit als een vereenvoudigingsoperatie en dat is ook zo als het gaat om de tariefstructuur en de tariefgroepen. Chapeau! Dat is echter niet het geval als het gaat om het wetsvoorstel als geheel, dat nog steeds razend ingewikkeld is.

Ook bij de financiële effecten plaatst de VVD-fractie vraagtekens. Is er in een aantal opzichten geen sprake van projecties op de wolken? De briefing die wij hebben gehad, heeft wel enige onduidelijkheden weggenomen en het advies van de parlementaire advocaat heeft een aantal verdragsrechtelijke vragen weggenomen, maar toch heb ik nog een vraag. Ik verneem uit de praktijk signalen – en geef ze door – dat deze wet niet minder constructiegevoelig is dan het huidige wettelijke regime. Ik vraag mij af of de staatssecretaris wat de financiële dekking betreft, niet bezig is zich rijk te rekenen.

Omvangrijke, in het buitenland geparkeerde trustvermogens leveren fiscaal alleen iets op als de erfgenaam in Nederland zelf woont en dat is lang niet altijd het geval. Ik wil op dit punt ieder misverstand wegnemen. De VVD-fractie is zolang deze belasting bestaat uit een oogpunt van rechtvaardigheid niet tegen het aanpakken van constructies die nadrukkelijk tot doel hebben belasting te ontgaan.

Ik heb mij natuurlijk ook de vraag gesteld wat nu de consequentie moet zijn van de financiële vragen die wij nog hebben. Het zijn ramingen, waarvoor ik de verantwoordelijkheid laat bij de staatssecretaris. Hij draagt daarvoor de verantwoordelijkheid. Hij zal ons rapporteren. Als de ramingen onjuist blijken te zijn, zal hij wat ons betreft ook op de blaren moeten zitten.

Een derde, wat meer algemene opmerking die ik ook nog in dit plenaire debat wil maken, is dat de staatssecretaris noch de lekkende daken in de huidige wet heeft aangepakt, noch de scheurende muren, zoals hij in zijn Tilburgse rede had aangegeven. Aan beide, grondig renoveren dan wel slopen, wordt in feite niet toegekomen. Dat kan ook moeilijk anders. Dat begrijp ik politiek ook nog wel. De staatssecretaris is gebonden aan budgettaire neutraliteit, maar hij had uit belastinghervormingsoperaties uit het verleden kunnen weten dat als je dat op het spoor zet, je altijd wat extra geld nodig hebt om schrijnende situaties te vermijden. Daar is hij dus niet aan toegekomen.

Dan even een principieel punt. Het kabinet zegt wel dat er ten principale sprake is van een verkrijgersbelasting, maar dat is op een eenduidige wijze natuurlijk niet in het wetsvoorstel terug te vinden. Ik noem artikel 10. Als er sprake zou zijn van een echte verkrijgersbelasting, zou de tabel er anders uitzien. Van verkrijgers is ook alleen maar sprake als geërfd wordt van iemand die in Nederland is overleden. Het wetsvoorstel hinkt dus nog steeds op twee gedachten.

Dan een punt dat ook door collega Omtzigt is genoemd. Wij hebben node de brief gemist over de defiscalisering. Dat hangt rechtstreeks samen met dit wetsvoorstel. De staatssecretaris is dus zelf in dezen in gebreke gebleven, want de brief was toegezegd voor september – dan zouden wij nu over die tekst hebben beschikt – maar is uitgesteld tot eind dit jaar, begin 2010. Dat alles zo zijnde, had de staatssecretaris er naar mijn gevoel verstandig aan gedaan – dat was ook de zorgvuldigheid ten goede gekomen – om niet allerlei discussies los te maken die je niet strikt nodig had. Hij

had ermee kunnen volstaan om de bedrijfsopvolgingsfaciliteit op te trekken. Hij had iets kunnen doen aan de tarieven in tariefgroep 3 en hij had iets kunnen doen aan het aanpakken van de evidente constructies.

De VVD-fractie had zich ook nog wetgevingstechnisch voor kunnen stellen dat de hele BOR-discussie er op voorhand ter behandeling was uitgelicht en dat wij voor de rest iets meer tijd hadden genomen, maar dat zijn allemaal keuzes die de staatssecretaris niet heeft gemaakt.

Een vierde, wat meer algemeen punt is het vrijwel totaal ontbreken van overgangsrecht. Het is voorspelbaar, collega Van Dijck zei er ook iets over. In de praktijk zal straks blijken dat dit tot een aantal schrijnende situaties leidt. Dat is voorspelbaar als je tijdens het spel de spelregels verandert. Bijvoorbeeld ten aanzien van de samenwoners, waarover ik zojuist sprak. In de nota naar aanleiding van het verslag houdt de staatssecretaris overigens wat mij betreft een onnavolgbaar verhaal over maatschappelijke ontwikkelingen. Misschien dat hij daar in zijn beantwoording nog eens even wat nader bij stil kan staan. In mijn waarneming en in die van de notariële praktijk is het zo dat er veel samenwoners zijn met testamenten zonder contracten.

Mijn fractie heeft een amendement ingediend over de meerrelaties. Hierbij kunnen ook schrijnende situaties optreden. Ik sluit mij aan bij de vraag van de heer Van der Vlies over de scheiding van tafel en bed. Verder sluit ik mij aan bij de opmerkingen van de heer Van Dijck over resolutie 1964. Ik wil van de staatssecretaris klip-en-klare duidelijkheid over de nu al opengevallen testamenten. Die zullen toch niet na 1 januari 2010 anders behandeld worden? Dat zou ik niet acceptabel vinden, want dan zou er sprake zijn van materieel terugwerkende kracht. Dat is zeker in strijd met gewekte verwachtingen en met het beeld van een betrouwbare overheid. In het wetgevingsoverleg is dit al even aan de orde geweest.

Mijn laatste algemene opmerking gaat over onze opvatting over de Successiewet wat meer ten principale. De VVD-fractie wil helemaal van deze wetgeving af. In deze periode moet de opbrengst worden gehalveerd en in de volgende periode moet deze wetgeving gewoon worden afgeschaft. De fiscus komt al vaak genoeg langs. Wij hebben de loon- en inkomstenbelasting, er zijn de accijnzen en de indirecte belastingen. Wat je daarna na veel sappelen nog overhoudt, valt in box 3. Aan het einde van de rit komt de fiscus dus nog een keer langs.

De heer **Tang** (PvdA): Ik hoor de heer Remkes zeggen dat de lekkende daken en scheuren in de muren niet worden gerepareerd en dat er geen nieuw fundament wordt gelegd. Hij stelt zelfs dat het huis er niet eens hoort te staan.

De heer **Remkes** (VVD): Ik heb gezegd: slopen dat huis, of grondig renoveren.

De heer **Tang** (PvdA): Eigenlijk moet het huis worden gesloopt en de renovatie is niet ter hand genomen. Vervolgens is de heer Remkes zelf aan de gang gegaan met een plamuurmes, want hij heeft het ene na het andere amendement ingediend. Stel dat al deze amendementen worden aangenomen, is hij dan toch een beetje tevreden over het wetsvoorstel?

De heer **Remkes** (VVD): Uiteraard heb ik mij de vraag gesteld of ik het financiële uitgangspunt van mijn fractie, namelijk halvering van de opbrengst, cijfermatig precies moet vertalen. Dat heb ik uiteindelijk niet gedaan. Ik zie dat de staatssecretaris nu zeer verbaasd kijkt. Ik heb echter geleerd om politieke inschattingen te maken. Ik heb mij dus niet gericht op het indienen van amendementen waarvan ik op voorhand wist dat ze onhaalbaar waren. Als de staatssecretaris het op prijs stelt dat ik zulke amendementen indien, ben ik gaarne bereid om dat alsnog te doen. Ik heb mij echter gericht op het repareren van wat volgens mij evidente onrechtvaardigheden zijn in het wetsvoorstel. De heer Tang vraagt wat ik van het wetsvoorstel zou vinden als alle amendementen zouden worden aangenomen. Dan ga ik mij achter mijn oren krabben over de vraag wat ik mijn fractie zal adviseren. Een ding moge echter duidelijk zijn: als alle amendementen worden aangenomen, zal de heer Tang van mij horen dat er wat mij betreft voor de korte termijn sprake is van een verbeterd wetsvoorstel. Als ik dat dan niet zou vinden, had ik de amendementen immers niet ingediend.

De **voorzitter**: De heer Remkes vervolgt zijn betoog.

De heer **Remkes** (VVD): Ik kom op de discussie over de ANBI. Andere woordvoerders hebben hierover ook gesproken. Over de SBBI stelt de staatssecretaris: die laten wij over aan de inspecteur en de rechterlijke macht. Op dat punt kiezen wij dus voor totale onzekerheid. Over de ANBI zegt de staatssecretaris: wij willen de administratieve lasten niet te veel laten oplopen, dus men moet zelf simpel een formulier invullen. De desbetreffende instelling moet echter in het handhavingsbeleid maar afwachten of men ook een ja krijgt. Dit betekent dat er ook op dit vlak rechtsonzekerheid ontstaat. In een interruptie heb ik al een vraag gesteld aan de heer Omtzigt over het terugvallen van ANBI op SBBI. Wat zijn de aantallen? Er is sprake van "grotendeels". Dat wordt echter nergens onderbouwd. Er is geen sprake van een register. De staatssecretaris houdt dat af. Onzekerheid is dus over de volle linie troef. Mijn advies aan de staatssecretaris zou zijn om deze discussie te voeren vanuit de doelstelling die wij in de Kamer breed hebben, namelijk het stimuleren van een aantal van dit type ontwikkelingen, zonder – en dat zeg ik de staatssecretaris na, want dat wil volgens mij niemand – in een constructiegevoelige situatie te belanden. Het was echter zeer wel denkbaar geweest om dit voorstel nu niet aan de orde te stellen, maar met het veld een stevige discussie te voeren, zodat men zich een beeld kan vormen over waar het over gaat, over welke aantallen en wat wel en wat niet – die integriteitsdiscussie wordt overigens ook terecht gevoerd; daar slaat het amendement ook niet op – zodat wij bij wijze van spreken volgend voorjaar, op basis van die wat bredere discussie, een wetsvoorstel op dit punt van de staatssecretaris hadden kunnen zien. Dan hadden we dat punt hier in alle zorgvuldigheid kunnen behandelen en dan was er dus ook veel meer duidelijkheid geweest over de consequenties. Dat is de redenering achter het amendement.

De staatssecretaris heeft een aantal keren over amendementen van de VVD gezegd dat ze wel sympathiek zijn, maar dat het ontbreekt aan budgettaire ruimte. Mag ik daaruit afleiden dat de staatssecretaris op die punten het oordeel aan de Tweede Kamer overlaat? Misschien kan hij daar in zijn beantwoording wat

explicieter op ingaan. Een vraag in het verlengde betreft amendement nr. 33 van de heer Cramer. Dat is een beetje een nivellerend amendement. Tegen die 100% beneden de 1,5 mln. zeg ik ja, maar daarnaast gaat het om een verlaging van 90% naar 80%. De staatssecretaris zegt: ik betreur in dit amendement de verlaging van de vrijstelling van 90% naar 80%. De bezwaren van de staatssecretaris tegen een VVD-amendement dat de BOR juist wil optrekken naar 100% – onder het motto van: doe het dan maar goed – verdampen daarmee. Ik betreur evenwel dat nieuwe kwalificatiejargon dat daarmee in het leven wordt geroepen ten aanzien van de amendementen. Hoe moet ik dit lezen? Ontraadt de staatssecretaris dat amendement – dat zou mijn advies zijn – of bedoelt hij daar iets anders mee? De VVD-fractie voelt er in ieder geval niets voor, dat moge duidelijk zijn.

De **voorzitter**: Voor een korte vraag is het woord aan de heer Omtzigt. Ik doe nogmaals een dringend beroep op de leden om medeverantwoordelijkheid te voelen voor de agenda.

De heer **Omtzigt** (CDA): Hoeveel amendementen heeft de VVD-fractie ingediend?

De **voorzitter**: Dat is een quizvraag, een quiz gaan we hier niet doen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Hoeveel gedekte amendementen heeft de VVD-fractie ingediend?

De heer **Remkes** (VVD): Ik kan de heer Omtzigt totaal geruststellen en dat heb ik in het wetgevingsoverleg ook al aangegeven: ik heb inmiddels een amendement op het Belastingplan ingediend, namelijk om die subsidie – ik ben even kwijt hoe die heet, maar het leverde in elk geval honderden miljoenen op – de aanrechtsubsidie ...

De **voorzitter**: Ja, eerst naar mij kijken en dan met die subsidie komen ...

De heer **Remkes** (VVD): De VVD-fractie – en er zijn meerdere fracties die dat willen, bijvoorbeeld GroenLinks – vindt dat de franje uit die regeling gesneden moet worden, want ik kan dat aan de mensen – de echt oudere mensen nog wel, maar ik reken tot de echt oudere mensen niet de volledige categorie die voor 1972 geboren is – niet uitleggen. De heer Omtzigt kan dat, als we daar in redelijkheid met elkaar over praten, vast en zeker ook niet. Via dat amendement kan dus voldoende dekking geleverd worden.

De **voorzitter**: Meneer Omtzigt, volgens mij is dat helemaal duidelijk.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ja.

De **voorzitter**: Dat dacht ik ook. U heeft nog drie minuten, meneer Remkes.

De heer **Remkes** (VVD): Ik zal die drie minuten voor mijn tweede termijn bewaren.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Remkes voor zijn bijdrage. Wij gaan door met de heer Tang. Zo te zien, is hij er niet. Dan gaan wij door met mevrouw Koşer Kaya. Ah, de heer Tang is er wel. De tijd vliegt, mijnheer Tang. Dit gaat allemaal van uw tijd af en dat is geen grapje. Nou hoop ik zo dat u een papiertje bent vergeten.

□

De heer **Tang** (PvdA): Ik trek een extra sprint om toch nog even wat tijd te winnen.

Voorzitter. Ik wil de staatssecretaris en de ambtenaren bedanken voor hun inspanningen om de vele vragen te voorzien van antwoorden. Ik ben echter ook bijzondere dank verschuldigd aan mevrouw Vos omdat zij zich goed heeft gekweten van haar taak, namelijk mij vervangen tijdens het wetgevingsoverleg over dit toch wel lastige en complexe onderwerp. Lastig en complex is het namelijk. Daarover bestaat geen misverstand en zijn wij het eens. Dit wetsvoorstel kent veel juridische details. Tegelijkertijd is het maatschappelijk zeer relevant. Dat maakt een snelle behandeling van dit wetsvoorstel een behoorlijke opgave. Ik zal mij vandaag, net als de heer Van der Vlies beperken tot de hoofdlijnen. Veel is al gewisseld tijdens het wetgevingsoverleg. Dat betekent overigens nog niet dat al die vragen al zijn beantwoord, want zoals de heer Remkes al zei, komen er vanuit de praktijk nog steeds vragen op ons af.

Ik begin met een korte algemene overweging. De successierechten zijn niet populair, zelfs niet in de categorie van belastingen. Dat geeft te denken. Een van de redenen voor die impopulariteit lijkt het gegeven te zijn dat het lijkt dat de fiscus belemmert dat de ouder voor het kind zorgt. Dat gevoel is niet terecht, maar het is nog te begrijpen. Voor de PvdA is een belangrijke reden voor en dus een belangrijke rechtvaardiging van de successierechten gelegen in het belasten van gratis geld. Zonder inspanning en zonder investering krijgt de ontvanger van een erfenis beschikking over inkomen en vermogen. Dat doet geen recht aan het principe loon naar werk, dat bij de PvdA hoog in het vaandel staat. Het doet dus ook geen recht aan het streven naar gelijke kansen, waarbij de PvdA de nadruk wil leggen op verdiensten en niet op afkomst. Ik hoor graag van de staatssecretaris op welke wijze dit perspectief beter is verankerd in het nieuwe, voorgestelde wetsvoorstel dan in de huidige, te vervangen wet.

Rechtvaardiging is niet alleen te vinden in het principe van loon naar werken, of anders gezegd in het buitenkansbeginsel, het is ook te vinden in efficiëntie. Immers, zelfs de VVD, D66 en de PVV zullen belastingen moeten ophalen. De vraag is dan welke belastingen het economische sociale leven zo min mogelijk verstoren. Mijn stelling is dat juist successierechten in de categorie van meest efficiënte, want minst verstorende belastingen vallen. Ten eerste zullen successierechten het gedrag van de gever niet veranderen. Erfenissen zijn in die zin "per ongeluk" dat er geen tijd is geweest om het geld op te maken. Netter gezegd: een deel van de erfenissen zijn inherent aan onzekerheid over het tijdstip van de dood. Ten tweede zullen successierechten het gedrag van de ontvanger voor een deel gunstig beïnvloeden. De erfenis zet aan tot minder werken; het successierecht heeft het omgekeerde effect. Door een grote erfenis stop je met werken. Successierechten doen precies het omgekeerde. Dat is wat wij willen; wij willen wel dat mensen werken. Graag hoor ik de opvatting van de staatssecretaris over de economische efficiëntie van successierechten. Tegelijkertijd wil ik hem vragen of bij de heroverweging

van het belastingstelsel, bij de Mirrlees Review, de successierechten nog nader zullen worden betrokken. Daar valt veel voor te zeggen.

Kortom: de successierechten kennen een duidelijke grondslag in economische efficiëntie en maatschappelijke rechtvaardigheid. Belangrijk is de vraag of die grondslag met deze wijziging van de successierechten, met deze wetswijziging, wordt verstevigd. Belangrijk daarbij is de brede uitruil die het kabinet voorstelt. Het gaat om de aanpak van zwevend vermogen enerzijds tegen lagere eenvoudigere tarieven anderzijds. Daar beoordelen wij deze wet in eerste instantie dan ook op. Wij zijn tevreden gesteld met de technische briefing, het advies van de parlementaire advocaat, de uitleg door de staatssecretaris en de toezegging om de Kamer te informeren over de opbrengsten die de aanpak van zwevend vermogen oplevert. Ook gaan wij ervan uit dat de Kamer erover wordt geïnformeerd als die aanpak stokt.

Graag krijg ik nog een reactie op de brief van de heer De Boer over het parlementair advies. Graag hoor ik ook van de staatssecretaris of het kabinet bereid is tot een aanpassing van de tarieven als de opbrengsten mettertijd tegen blijkt te vallen, al begrijp ik dat dit pas op zijn vroegst in 2011 bekend wordt. Ik meen dat de heer Van Dijck vroeg om precies het omgekeerde, maar het komt op hetzelfde neer. Er is twijfel over de opbrengst. Dat kan. Wij zijn wel gerustgesteld door het gegeven dat het niet per definitie een overschatting is. Wij begrijpen dat het een onzekerheid is. Wij willen niet graag dat de gewone belastingbetaler gaat opdraaien voor erfenissen die toch kunnen worden weggeconstrueerd.

De PvdA kan zich in het algemeen wel vinden in de brede uitruil van het wetsvoorstel, maar er zijn nog belangrijke verbeteringen door te voeren die de rechtvaardiging van de successierechten en de wijzigingen daarin moeten versterken. In de eerste plaats gaat het om de zorgplicht en in de tweede plaats om het perspectief van de verkrijger. Ik begin bij de zorggedachte. Het wetsvoorstel laat steken vallen bij de uitwerking van de zorggedachte. Er is bijvoorbeeld geen ruimere vrijstelling meer voor gehandicapte kinderen, terwijl de PvdA denkt dat juist ouders van gehandicapte kinderen deze zorgplicht extra voelen. Verder worden stiefkinderen van gehuwden en ongehuwden op dit moment verschillend behandeld. Voorts gaat het om erfenissen in de opgaande lijn: ouders erven van hun kinderen. Daarom ziet de PvdA graag wijzigingen en zal zij deze samen met het CDA en de ChristenUnie voorstellen, met dekking, voeg ik eraan toe.

De heer **Remkes** (VVD): Collega Tang noemt drie voorbeelden van onderwerpen waarover VVD-amendementen liggen. Mag ik daaruit afleiden dat hij, om het jargon van de staatssecretaris maar te gebruiken, daar sympathiek tegenover staat?

De heer **Tang** (PvdA): Ik weet niet of er al een nieuwe categorie is geïntroduceerd in de beoordeling van amendementen, maar ik vind "sympathiek" heel sympathiek klinken. Wij hebben wel sympathie voor het plamuren waar u mee bezig bent. Wij vinden dat de zorggedachte in dit wetsvoorstel sterker tot haar recht kan komen. Maar bij ons is het goed gebruik – dat weet u – dat er dekking voor is. Ik heb de verschillen tussen de amendementen niet precies voor ogen, maar dit is een wezenlijk verschil met uw amendement.

De heer **Remkes** (VVD): Het gaat soms om amendementen waarbij de geraamde derving 1 mln. is. De staatssecretaris heeft inmiddels een paar operaties uitgehaald die om aanmerkelijk grotere bedragen gaan. Hij doet dat onder het motto dat het mogelijk is door de aanpak van de constructies. Vindt de heer Tang echt dat dit, even los van mijn amendement op het Belastingplan, in die context doorslaggevende argumenten zijn?

De heer **Tang** (PvdA): U vraagt dit aan een financieel woordvoerder van een coalitiepartij. Ja, ik vind echt dat dit moet worden gedekt. Ik heb geen poot om op te staan in mijn fractie als ik hierop anders zou antwoorden.

Voorzitter. De zorggedachte kan versterking behoeven in het wetsvoorstel. Verder is het perspectief van de verkrijger nog niet voldoende in dit wetsvoorstel versterkt of geborgd. Daarom hebben wij samen met de ChristenUnie een amendement ingediend waarmee ook wordt gekeken naar de positie van de verkrijger, in het bijzonder zijn vermogenspositie. De heer Remkes erkende dat ook tijdens het wetgevingsoverleg. Er is namelijk in essentie een verschil tussen een student met schuld en een vijftiger "well-to-do" met een mooie beleggingsrekening. Dat verschil willen wij tot uitdrukking brengen met het amendement. Daarvoor hebben wij een amendement voorgesteld voor een belastingkorting, zoals wij al hadden aangekondigd tijdens het wetgevingsoverleg. Het is geen verrassing voor de partijen. Dit is een vorm van derde progressie, doordat er een verschil komt in de effectieve lastendruk. Wij hebben echter geprobeerd om het eenvoudig te houden. Het leidt namelijk niet tot een woud, een mêlee aan tarieven. Het gaat via een korting. Daarbij komt de bewijslijst wat ons betreft bij de belastingplichtige te liggen. De belastingplichtige moet aantonen wat het vermogen is in box 1, 2 en 3 en dat hij daartoe behoort. Voor alle duidelijkheid: dit betekent dat veel gewone mensen te maken krijgen met dit amendement. Het merendeel van Nederland valt bijvoorbeeld niet in box 3. Dit amendement is ten voordele van de middeninkomens, ervan uitgaande dat de lage inkomens geen grote erfenissen zullen ontvangen.

Dit amendement is dus met opzet bedoeld om de positie van de verkrijger echt in dit wetsvoorstel verankerd te krijgen en daarmee het perspectief van de verkrijger. Dat mist de PvdA ten enenmale. Dat is heel belangrijk voor de PvdA om de rechtvaardiging van de successierechten goed geborgd te krijgen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik begrijp dit amendement als zou je een korting krijgen als je geen vermogen in box 1, 2 en 3 hebt. Maar als je vermogen buiten die boxen hebt, zoals groen beleggen, Tante Agaathregelingen, durfbeleggingen of durfkapitaal, kun je onder dit amendement doorzeilen: veel geld hebben en toch een forse belastingkorting krijgen?

De heer **Tang** (PvdA): Het is een feit van het leven dat mensen aan belastingen kunnen ontkomen. Dat doe je in de regel door een boot te kopen, is mij opgevallen. Boten zitten niet in box 3.

Wij proberen met dit amendement zo veel mogelijk aan te sluiten bij het gangbare begrip in de belastingen.

Er moet geen extra, onnodige informatie worden opgevraagd. Dit is de informatie die de belastingplichtige in de regel al moet delen met de fiscus. Op basis van die informatie zou deze korting kunnen plaatsvinden. Tante Agaathregelingen en dergelijke zijn gangbare begrippen bij de fiscus, dus dit mag niet het probleem zijn.

De heer **Omtzigt** (CDA): Daar wordt hij dan op aangepast. Maar ik vraag mij af hoe uitvoerbaar het is. Op een belastingformulier vult niet iedereen precies het vermogen in dat hij in box 1 heeft. Voor box 2 geldt dat waarschijnlijk weer wel en voor box 3 alleen als het leidt tot een belastingheffing. Box 3 vul je in als je boven de drempel komt en anders niet. Drie kwart van de mensen vult het dus niet in. Het gaat natuurlijk om het moment van overlijden, dus moet je met terugwerkende kracht nagaan of je op dat moment een vermogenspositie had. Is dat überhaupt uitvoerbaar?

De heer **Tang** (PvdA): Of het met terugwerkende kracht is, weet ik niet. Het zal op enig moment moeten gebeuren, dat ben ik met u eens. De bewijslast ligt bij de belastingplichtige. Dat doen wij met opzet zo. In principe kunnen mensen het aan zich voorbij laten gaan. Zij hoeven het niet aan te vragen, zij mogen het aanvragen. Op het moment dat zij het aanvragen, zullen zij met de bewijsstukken moeten komen. Dat betekent misschien dat zij die moeten opvragen, dat zou kunnen. Maar in de regel hoeft dat niet, bijvoorbeeld als het gaat om vermogen in box 3. U weet zelf dat de bank elk jaar keurig een overzicht geeft van wat u op uw spaarrekening heeft staan. Dat is meestal niet de grootste moeilijkheid.

De heer **Remkes** (VVD): Ik vind het zodanig belangrijk dat ik daar in tweede termijn nog op terugkom. Het antwoord is dat de uitvoerbaarheid eigenlijk nul is.

De heer **Tang** (PvdA): Nee, dat probeer ik juist te betogen, mijnheer Remkes. Wij hebben nagedacht over de uitvoerbaarheid van dit amendement. Het sluit aan bij de gangbare begrippen in de fiscaliteit en daarmee zou het uitvoerbaar moeten zijn. Dat ten eerste. Ten tweede: wij leggen de bewijslast bij de belastingplichtige.

De **voorzitter**: Dat hebt u al een keer gezegd.

De heer **Tang** (PvdA): Ja, goed, maar de heer Remkes interrumpeert mij daarop. Voor alle duidelijkheid: de uitvoerbaarheid van dit amendement moet natuurlijk wel geborgd zijn. Dat moge duidelijk zijn.

De heer **Bashir** (SP): Ik heb net het amendement van de heren Tang en Cramer ontvangen. Ik heb heel kort de tijd gehad om het te bestuderen, maar zoals ik het lees, wordt dit amendement gedekt door de vrijstelling voor kinderen en kleinkinderen te verlagen. Wat is het omslagpunt van dit amendement?

De heer **Tang** (PvdA): Dat is een lastige vraag. Ik ga er maar even van uit dat dit voor drie kwart van Nederland een ruimere vrijstelling betekent. Die mensen hebben niet het vermogen. Deze gegevens hebben wij opgevraagd, maar niet gekregen. Het is een goede vraag. Staat u mij toe daarop terug te komen. Ik heb me die vraag ook gesteld. Op de precieze cijfers zal ik terugkomen, maar het betekent grofweg dat het voor drie kwart van Nederland een ruimere vrijstelling is en voor een kwart van Nederland een minder ruime vrijstelling. Zo werkt het.

Ik zal een voorbeeld geven. Die korting van € 1000 betekent voor een kind een ruimere vrijstelling van € 10.000. Zo kunt u het amendement lezen.

De heer **Bashir** (SP): Dan betekent het dat voor sommigen de vrijstelling verlaagd wordt. Als zij er net even buiten vallen, dan wordt er geen rekening meer gehouden met het totale vermogen. Óf je valt erin, óf je valt erbuiten. Dat betekent dat u een belastingkorting van € 1000 aan mensen zonder vermogen geeft. Tegelijkertijd doet u niets aan die hoge erfenissen. Die mensen krijgen ook een belastingverlaging van tientallen procenten van dit kabinet. U geeft duizenden euro's aan mensen die een grote erfenis krijgen en mensen met een kleine erfenis krijgen een belastingkorting van € 1000. Wat is dit voor een linkse PvdA?

De heer **Tang** (PvdA): Ik begrijp niet waar u naar op zoek bent. Volgens mij hebt u tijdens het wetgevingsoverleg uw sympathie uitgesproken, toen hetzelfde voorstel kwam. Ik vind het prima dat u daar in detail naar wilt kijken. Dat wil ik ook met u bespreken. Dat lijkt mij geen enkel probleem. Deze korting is natuurlijk niet geldig voor mensen met een vermogen plus erfenis boven de drempel. Dat zal ongeveer een kwart van Nederland zijn. Ik geloof niet dat de SP per se voor die groep wil opkomen. De strekking van dit amendement is echt gebaseerd op draagkracht.

De heer **Bashir** (SP): Ik heb de heer Tang eerder aangesproken om samen op te trekken en een amendement te maken om een derde progressie vorm te geven. Hij heeft er niet voor gekozen om dat samen met de SP-fractie te doen. Dat neem ik de PvdA-fractie wel kwalijk. Ook al is het een kleine verbetering, kiest de heer Tang in het amendement er toch nog voor om de grote erfenissen niet extra te belasten. Hij geeft alleen korting voor sommige mensen. Dat is geen links voorstel.

De **voorzitter**: Dat was echt geen vraag. Dan de heer Van Dijck.

De heer **Tang** (PvdA): Ik kom er straks op terug.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik heb ook net het amendement bekeken en zoals de heer Tang al aangeeft, verlaagt hij de vrijstelling met bijna € 5000 om een korting te kunnen uitdelen. Dat is gedeeltelijk een sigaar uit eigen doos. Is hij dat met mij eens?

De heer **Tang** (PvdA): Mijnheer Van Dijck, het is zonder meer een budgettair neutraal amendement.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is het niet.

De heer **Tang** (PvdA): Sorry, maar dat is het wel. Nogmaals, het gaat met name om de middeninkomens. Ik ga even uit van driekwart. Ik zal de precieze gegevens nog voor de heer Van Dijck nazoeken, maar een ruime meerderheid van Nederland krijgt een ruimere vrijstelling en een minderheid krijgt een minder ruime vrijstelling. Zo is het verdeeld. Nogmaals, dat vind ik ook gerecht-

vaardigd. Ik begrijp waar de heer Van Dijck moeite mee heeft, dat is het perspectief van de gever. Dat is ook lastig. Het perspectief van de ontvanger kan hij echter ook begrijpen. Wat ik in deze Kamer precies centraal probeer te stellen – ik hoorde de heer Remkes daarvoor in het wetgevingsoverleg ook zijn sympathie uitspreken – is dat het gaat om de positie van de ontvanger. Voor de een wordt het dus beperkter en voor de ander wordt het juist ruimer.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat begrijp ik, maar de heer Tang haalt van de vrijstelling € 5000 af.

De heer **Tang** (PvdA): Om bij de andere kant weer meer vrijstelling te kunnen geven.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat impliceert € 500 extra erfbelasting, want 10% van € 5000 is € 500. Je betaalt dus in principe sneller € 500 extra erfbelasting en de heer Tang geeft dan € 1000 korting. Feitelijk geeft hij dus maar € 500 korting aan die groep. Heeft de heer Tang Actal naar de uitvoerbaarheid laten kijken?

De heer **Tang** (PvdA): Nee, maar ik ga er van uit dat het uitvoerbaar is. Dat zal altijd zo moeten zijn. Ik kom nog even terug op het voorbeeld van de heer Van Dijck. Dat betekent dus inderdaad dat driekwart van Nederland het voordeel krijgt en het nadeel dan komt te liggen bij mensen met een erfenis boven box 3. Dat zijn mensen met een vermogen van ongeveer € 50.000 of meer.

De heer **Remkes** (VVD): Ik wil toch nog even dat punt van collega Van Dijck hernemen. Ik vind dat over de uitvoerbaarheid geen discussies mogen zijn. Zou het niet wenselijk zijn dat over de uitvoerbaarheid toch nog even een flitsadvies van Actal wordt gevraagd?

De **voorzitter**: Ik stel voor dat we eerst het advies van de minister afwachten.

De heer **Remkes** (VVD): Natuurlijk ook met een advies van de Belastingdienst, maar ik zou het met het oog op de onafhankelijkheid wel op prijs stellen als Actal daar ook nog even naar zou kijken.

De heer **Tang** (PvdA): Ik ben zeer bereid om een onafhankelijk oordeel over de uitvoerbaarheid van het amendement te laten opstellen. Daarbij kan Actal een rol spelen en dat geldt ook voor de Belastingdienst. Ik zou daarover graag dus ook een onafhankelijk oordeel willen.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik wil mijn warme steun voor het amendement van de heer Tang en de heer Cramer uitspreken. Alle wijzigingen die de erfbelasting een stukje eerlijker maken, kunnen op de warme steun van de GroenLinksfractie rekenen. We hebben daarvoor zelf ook een voorstel ingediend om voortaan het vermogen te verrekenen met de vrijstellingen. Mag ik van de heer Tang vragen of hij dit ook warm zal steunen?

De heer **Tang** (PvdA): Ik heb het zojuist bestudeerd. Sta mij toe om nog even te wachten met een precies oordeel. De manier van denken vind ik echter zonder meer sympathiek als het om deze nieuwe categorie gaat.

De heer **Tang** (PvdA): Het amendement om het perspectief van de verkrijger te verstevigen, bevat twee essentiële punten voor de PvdA-fractie: versterking van de zorggedachte en versterking van het perspectief van de verkrijger.

Dan zal ik nog een aantal andere punten langslopen. Het eerste punt heeft betrekking op de bedrijfsopvolging. Het is nog steeds niet duidelijk welk probleem met de verruiming van de bedrijfsopvolging wordt opgelost. In theorie zit het geld vast in het bedrijf, maar mij zijn geen gevallen uit de praktijk bekend van bedrijven die met de huidige vrijstelling van 75% door successierechten hun continuïteit in gevaar zien komen. Ik krijg hiervan graag drie voorbeelden van de staatssecretaris. Bovendien hoor ik graag wie er nu profiteert van de verruimde vrijstelling. Is dat bijvoorbeeld de Quote 500? Het probleem is dus niet duidelijk, maar er zijn wel verschillende oplossingen voor het geld dat in een bedrijf vastzit. De eerste is natuurlijk logisch: geef dat bedrijf een lening. De tweede oplossing is aangereikt door de ChristenUnie in het amendement van de heer Cramer: maak een vrijstelling voor kleine bedrijven waar het aannemelijk is dat het geld vastzit. Grotere bedrijven kunnen makkelijker lenen. De derde mogelijkheid is natuurlijk een verruiming van de vrijstelling. Waarom heeft de staatssecretaris niet voor die andere twee oplossingen gekozen, een lening of vrijstelling voor kleine bedrijven? Kan de staatssecretaris aangeven hoe door de voorgestelde wet de lasten van het bedrijfsleven per saldo veranderen? Klopt het dat binnen de eis van budgettaire neutraliteit voor deze hele wet de bedrijven per saldo beter af zijn dan de gezinnen?

Vervolgens een opmerking over de bedrijfsopvolging. Wij zijn er verheugd over dat de problemen rond kleine belangen in familiebedrijven, het zogenaamd fictief aanmerkelijk belang, in artikel 35c wordt opgelost. Ik heb nog wel een vraag. Geldt dit artikel ook voor bestaande kleine belangen die zijn ontstaan bij verwatering in het verleden waarbij geen keuze is gemaakt voor een fictief aanmerkelijk belang? Kan in een dergelijk geval alsnog de keuze worden gemaakt voor het verkrijgen van een fictief aanmerkelijk belang? Met andere woorden: kan men per 1 januari alsnog de keuze maken dat het belang wordt aangemerkt als fictief aanmerkelijk belang, waarmee het tot box 2 gaat behoren?

Mij resteren nu nog twee onderwerpen: de SBBI's en de ANBI's, en het partnerbegrip. Wij zien voor de SBBI's graag duidelijkheid vooraf. Het nadeel van een register kunnen wij wel begrijpen. Het is misschien wat omslachtig door de vele controles, maar hoe worden eerdere beschikkingen over een SBBI voor een potentiële schenker of erflater dan wel bekend? Alleen via de SBBI zelf, of ziet de staatssecretaris een rol voor de Belastingdienst? Ik steun de suggestie van de heer Omtzigt dat de sector zelf tot een register komt. Het voordeel van een register is helder: het biedt duidelijkheid vooraf. Wij zijn er niet door de staatssecretaris van overtuigd dat het nadeel van het niet hebben van een register opweegt tegen het voordeel van een register.

Sommige organisaties zullen hun ANBI-status verliezen. Ik veronderstel dat de staatssecretaris de Kamer op de hoogte zal stellen hoe het proces van herziening verloopt en verlopen is. Is de staatssecretaris bereid een evaluerend overleg met sectorvertegenwoordigers te voeren? Dat lijkt ons een goed idee. Is de staatssecretaris bereid om in de loop van of na afloop van de herziening inzicht te geven in de wijze waarop het onderscheid tussen algemeen en particulier belang in de

praktijk getrokken is? Dat is voor ons nog altijd niet duidelijk. Het zou de winst van dit wetsvoorstel kunnen zijn. De muziekvereniging De Harmonie uit Winschoten, de wereldwinkel Woudrichem, de vereniging Het Joodse Begrafeniswezen te Amsterdam, ons is niet duidelijk wat nu het algemeen belang is en wat het particulier belang, alsmede hoe die lijn daar wordt getrokken. Met dit wetsvoorstel zal hopelijk een duidelijke scheidslijn ontstaan. Wij willen graag na invoering van dit wetsvoorstel zien hoe die scheidslijn is getrokken.

De PvdA-fractie vindt de uniformering van het partnerbegrip wenselijk. Hierbij wordt niet volledig recht gedaan aan de veranderingen in de samenlevingsvormen, maar dat wordt in zekere zin ook niet door de staatssecretaris beoogd. Daarvoor is de verlaging van het hoogste tarief van 68% naar 40% nog het meest van belang. Wij hebben wel sympathie voor het idee dat iemand als erfgenaam kan worden aangewezen. Wij hebben zelf ook naar die mogelijkheid gekeken maar schrokken terug van de budgettaire gevolgen die dat heeft. Dat was een meer praktische dan een principiële overweging.

De **voorzitter**: Mevrouw Koşer Kaya wenst het woord.

De heer **Tang** (PvdA): Ik wil dit punt graag nog even afmaken. Het is mogelijk dat deze wet minder lang leeft dan de vorige wet uit 1956. Wij zien wel degelijk dat samenlevingsvormen aan verandering onderhevig zijn. De staatssecretaris heeft toegezegd na te gaan of samenwonenden na een kortere periode dan een half jaar als partner kunnen worden aangemerkt, in analogie met trouwen en in ondertrouw gaan. Klopt het dat deze periode voor samenwonenden korter kan?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik dank de heer Tang dat hij sympathiek staat tegenover het amendement om alleenstaanden een geliefde te laten aanwijzen tegen hetzelfde partnertarief. Dat is mooi. Mijn vraag betreft het partnerbegrip. De heer Tang is het eens met de uniformering, dat vindt hij wenselijk. Wat bedoelt hij daarmee? Zegt hij dat er onderscheid mag worden gemaakt tussen mensen die wel een samenlevingscontract hebben en mensen die dat niet hebben?

De heer **Tang** (PvdA): Het gaat om een vereenvoudiging, namelijk om uniformering van het partnerbegrip. Dat moet zowel op de ene als de andere plek in de fiscaliteit hetzelfde zijn. U kunt daar moeilijk tegen zijn, denk ik. U hebt het over bureaucratisering, maar wij hebben het vandaag helaas niet over de liefde, mevrouw Koşer Kaya. Dat zou wel heel mooi zijn, maar wij hebben het vandaag over belastingen. Bij belastingen behoort onvermijdelijk enige bureaucratie. Het moet zo eenvoudig mogelijk en belastingregelingen moeten uitvoerbaar zijn, maar bij belastingen behoort een bewijs, een papiertje, op welke manier dan ook. Wij horen graag, evenals de CDA-fractie, van de staatssecretaris of er ook goedkope mogelijkheden zijn. De heer Omtzigt haalde terecht het voorbeeld aan dat je op maandag kunt trouwen. Is het ook mogelijk om je snel te laten registreren of dat je voor een kleine wijziging goedkoop bij de notaris terecht kunt?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Vindt u dat de staat zich mag bemoeien met de wijze waarop mensen samenleven, of dat nu is vanuit een geloofsovertuiging is of vanuit een levensovertuiging? Vindt u dus dat je verplicht een samenlevingscontract moet sluiten om onder dezelfde tariefgroep te vallen? Dan kan ik niet anders concluderen dan dat de PvdA zegt dat mensen die geen samenlevingscontract hebben, maar wel samenwonen, drie keer zoveel meer belasting moeten betalen dan mensen die een samenlevingscontract hebben of getrouwd zijn.

De heer **Tang** (PvdA): Nogmaals, het gaat nu niet over liefde of affectie, het gaat over de fiscaliteit en over de vraag hoe je een en ander kunt controleren. Wij hebben dat bijvoorbeeld gezien bij de gastouders. Met alle respect, maar dat is in mijn bewoordingen een zooitje geworden, doordat onduidelijk was dat opa's en oma's gingen oppassen. Dat is de situatie die je krijgt als je niets controleert.

De **voorzitter**: Dat staat vandaag niet op de agenda.

De heer **Tang** (PvdA): Het staat niet op de agenda, maar het geeft aan dat de Belastingdienst sommige vormen gewoon moet kunnen controleren. Dat is het enige wat ik wil zeggen: prima als mensen ervoor kiezen om elkaars partner te zijn, maar de Belastingdienst moet dat dan wel kunnen controleren. Dat kan op verschillende manieren. Ik geef niet het antwoord dat mevrouw Koşer Kaya wil, maar dit gaat over belastingen en over bewijzen, en dus ook over bureaucratie.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Kinderen die bij een ouder inwonen en vaak mantelzorg verlenen aan die ouder, betalen de prijs voor de uniformering van het partnerbegrip in dit wetsvoorstel. Is de heer Tang bereid om voor de schoonheid van het uniforme partnerbegrip deze groep die zware prijs te laten betalen?

De heer **Tang** (PvdA): Ik zal proberen na te gaan in hoeverre uw stelling klopt dat voor de uniformering van het partnerbegrip juist deze groep de prijs betaalt. Ik ben daarvan niet onmiddellijk overtuigd. Ik voeg daaraan toe dat u het alleen hebt over kinderen die inwonen, maar niet over kinderen die zorgen. Dat baart mij zorgen, want er zijn kinderen die heel goed voor hun ouders zorgen, maar niet binnen dezelfde muren met hun ouders samenwonen. Ik begrijp waar u naartoe wilt, maar ik weet niet of u uw doel bereikt. Dat is mijn grote aarzeling bij de opmerking die u daarover maakt.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Er is een uitleg voor. Het doel gericht bereiken is helaas niet mogelijk. Ik zou dat wel graag doen, maar alleen mantelzorgers uitzonderen gaat niet. De prijs die je moet betalen als je die groep wilt bereiken, is dat je het alle kinderen die nog bij hun ouders wonen gunt. Ik vraag u dringend om mij op dat punt te steunen.

De heer **Tang** (PvdA): Mijn aarzeling zit erin dat het op dit moment niet doelgericht is. Het is gericht op inwonende kinderen en niet op mantelzorgende kinderen. Nogmaals, de mantelzorg is niet voorbehouden aan kinderen die inwonen.

De **voorzitter**: Dat is dezelfde discussie.

De heer **Tang** (PvdA): Ouders moeten dan ook maar het

lef hebben om onderscheid te maken tussen hun kinderen. Als ouders dat lef ontbreekt, vind ik niet dat de overheid dit moet oplossen ...

De **voorzitter**: Dank u wel. U vervolgt uw betoog.

De heer **Tang** (PvdA): ... want ik begrijp wel dat ouders geen onderscheid willen maken tussen hun kinderen, maar eigenlijk is dat er wel.

De **voorzitter**: Mijnheer Tang, ik gaf u een aanwijzing.

De heer **Tang** (PvdA): Voorzitter. Tot slot nog één puntje en dan ga ik echt afronden. Dan blijf ik ruim binnen mijn tijd en dat heeft alles te maken met uw strenge voorzitterschap.

Voorzitter. Een van de doelen van het wetsvoorstel was het vereenvoudigen van de fictiebepalingen. Inderdaad: twee nota's naar aanleiding van het verslag en drie nota's van wijziging. De laatste viel vanochtend op de mat, zei de heer Remkes, om 9.54 uur. Dat was bij mij niet op de mat. Mijn kranten waren echt eerder dan de nota van wijziging. Mijn kranten vielen op de mat, maar de nota van wijziging niet. Ook kregen wij een aantal brieven. Verder blijken de fictiebepalingen verre van eenvoudig. Het blijft verwonderlijk dat artikel 10 na zo veel uitleg van de staatssecretaris over het toepassingsgebied ervan, de gemoederen zo bezig blijft houden. Vakstudie Nieuws van afgelopen week verwacht dat over de reikwijdte van dit artikel in de praktijk nog veel onduidelijkheid kan ontstaan. Ook wordt gesteld dat, ondanks de inspanningen van de staatssecretaris om voor allerlei situaties duidelijkheid te geven, deze bepaling tot de nodige procedures zal leiden. Kan de staatssecretaris op deze vrees ingaan? Is het mogelijk om dat artikel dusdanig te formuleren dat de burger uit de wet kan zien wat wel en wat niet belast is?

De heer **Bashir** (SP): Iemand die nu een schenking van € 10.000 van zijn ouders krijgt en ouder is dan 23 jaar, is volledig vrijgesteld van het betalen van successiebelasting op die schenking. Volgens het nieuwe voorstel van staatssecretaris De Jager moet die persoon straks € 500 belasting betalen. Hoe kijkt uw partij daar tegenaan, mijnheer Tang?

De heer **Tang** (PvdA): Ik weet niet zeker of ik uw voorbeeld volg. Ik durf daar niet onmiddellijk antwoord op te geven. Kunt u de vraag nog een keer stellen?

De heer **Bashir** (SP): Als je op dit moment, nu het wetsvoorstel nog niet is aangenomen, een schenking van € 10.000 van je ouders krijgt en je bent ouder dan 23 jaar, dan hoef je geen belasting te betalen. Straks moet je € 500 belasting betalen. Hoe kijkt u daarnaar, in het licht van het feit dat mensen die miljoenenerfenissen krijgen straks duizenden euro's minder belasting moeten betalen?

De heer **Tang** (PvdA): Het laatste punt klopt volgens mij niet. De lijn van dit wetsvoorstel is de aanpak van trusts. Ik heb nooit het idee gehad dat het bij trusts gaat om mensen die € 10.000 krijgen of geven; het gaat om mensen die elkaar 10 mln. of meer geven. Wij praten bij dit wetsvoorstel over mensen die estate planners kunnen inhuren en constructies op de Kaaimaneilanden inrichten. Dat is de reden waarom de PvdA de lijn van dit wetsvoorstel kan ondersteunen, met de kanttekening die ik heb gemaakt. Ik heb wel weer sympathie voor het voorstel waar het CDA aan werkt om schenkingen mogelijk te maken met een bepaald doel. Het CDA legt de nadruk op het eigen huis, voor zover dat niet leidt tot een hogere renteaftrek. Wij zien zelf ook de mogelijkheid van een studie.

De **voorzitter**: Dat is wel een antwoord, maar niet op de vraag.

De heer **Tang** (PvdA): Hoe kijk ik daar tegenaan? Ik vind het niet zo erg dat het beperkt wordt, ik zou alleen de doelen graag vastgelegd willen zien.

De heer **Bashir** (SP): Het is gewoon een gegeven dat je straks, als je € 10.000 erft of een schenking van je ouders krijgt, € 500 belasting moet betalen, terwijl dat nu niet het geval is. Dat is de consequentie van dit wetsvoorstel van uw coalitie.

De heer **Tang** (PvdA): Dat zal best, maar hoe veel kinderen krijgen een schenking van € 10.000? Dat zal toch niet zo'n heel grote groep zijn. Je mag per jaar, geloof ik, € 5000 schenken. Je mag dus jaarlijks behoorlijk wat schenken. Dan kun je het bedrag ook jaarlijks verdelen. Ik betwijfel of dit het prangende punt is in dit wetsvoorstel.

□

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. De Successiewet wordt veranderd. De grondslag wordt verbreed, de tarieven gaan omlaag. Een taai wetgevingsproces hebben wij al achter de rug. We hebben heel veel informatie gekregen in vrij korte tijd. De verslagen, nota's en wijzigingen hebben inmiddels een enorme omvang gekregen. Ik zal vandaag alleen nog ingaan op de belangrijkste punten en openstaande vragen.

Laat ik beginnen met het belangrijkste voor D66: het partnerbegrip. Het wijzigen van het partnerbegrip is voor mijn partij het meest in het oog springend. Het kabinet wil dat mensen hun relatie juridisch vastleggen door een huwelijk of een samenlevingscontract te sluiten. Ik kan dat echt niet anders zien dan als een juridisering van de liefde, als bureaucratisering van de liefde. D66 staat voor leefvormneutraal beleid. Mensen moeten gelijk behandeld worden, ongeacht de samenlevingsvorm. Standaard leefvormen zijn niet meer van deze tijd. Het is niet aan de overheid om bepaalde manieren van samenleven aan te moedigen of af te wijzen. Mensen moeten deze keuze zelf kunnen maken, zonder daarvan voor- of nadeel te ondervinden. In deze successiewet worden samenwoners gedwongen om een contract af te sluiten als zij als partners willen worden aangemerkt. Dat is ingegeven vanuit een geloofsovertuiging en niet vanuit een levensovertuiging. Of mensen een bepaalde geloofsovertuiging hebben of een levensovertuiging, daarin zou de overheid niet mogen treden. Die keuze moeten mensen zelf maken. De overheid mag de een niet boven de ander bevoordelen.

De heer **Remkes** (VVD): De fractie van D66 en de fractie van de VVD denken over dit punt in belangrijke mate gelijk. Mevrouw Koşer Kaya heeft over dit punt ook een

amendement ingediend, maar dat voorziet voor de dekking in tariefsverhoging. Is zij bereid om haar amendement aan te passen en dezelfde dekking te gebruiken in de aanpassing van de zogenaamde aanrechtsubsidie? Daar is volgens mij de fractie van D66 ook voor. Dan zitten wij wat gemakkelijker en pragmatischer in één en dezelfde wereld.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): In mijn amendement over het partnerbegrip zeg ik dat mensen die vijf jaar lang met elkaar samenwonen gelijk moeten worden behandeld als mensen die een samenlevingscontract of een huwelijk hebben. Ik heb speciaal vanwege die dekking contact opgenomen met Financiën en de bollebozen aldaar. Die hebben mij verzekerd dat dit binnen hetzelfde budgettaire kader gebeurt en dat er dus geen ... Ik begrijp kennelijk niet wat de heer Remkes bedoelt.

De heer **Remkes** (VVD): Nee, daarover gaat het niet. Het gaat over het amendement op stuk nummer 52.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik heb het niet bij me. Leest u voor. Alleenstaanden, oké.

De heer **Remkes** (VVD): Dat is deze ja.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De alleenstaanden, oké. Dat blijft overigens binnen hetzelfde budgettaire kader. Alleen hebben wij daarin aangegeven dat er tussen de verschillende levensvormen een eerlijke verdeling moet zijn. Daarin hebben wij tariefgroep 1 verhoogd van 20% naar 22%. Voor een bedrag van € 0 tot € 125.000 is het van 10% naar 12% verhoogd.

De heer **Remkes** (VVD): Daarom is mijn vraag of mevrouw Koşer Kaya bereid is het voorstel op dat punt aan te passen en met de VVD-fractie te kiezen voor een andere dekking.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik zal daarnaar straks met u kijken als ik u nog steeds niet goed heb kunnen antwoorden.

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Mevrouw Koşer Kaya geeft aan dat in haar beleving de wetgever een keuze maakt vanuit geloofsovertuiging. Dat wil ik bestrijden. Zij zegt dat de regering het huwelijk bevoordeelt vanuit een vorm van geloofsovertuiging. Ik heb namens de fractie van de ChristenUnie gezegd dat er voor mij veel aan gelegen is om de scheiding van tafel en niet de keuze voor een echte scheiding te waarderen vanuit mijn overtuiging. De wetgever heeft het voorstel echter gewoon voorgelegd op basis van de huidige systematiek. Daarin zit geen overtuiging. Ik vind dus dat mevrouw Koşer Kaya in haar betoog een verkeerde uitleg geeft aan wat volgens mij de bedoeling is van de wetgever.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Dan begrijp ik niet waarom er onderscheid wordt gemaakt – want de huidige situatie is niet zo – tussen mensen die een bepaalde overtuiging hebben en geen samenlevingscontract hebben en mensen die dat wel hebben. Ik kan daarvoor geen andere argumenten aandragen dan het kabinet waarschijnlijk ook doet. Die kwamen mij heel plausibel voor omdat de heer Cramer vanuit de ChristenUnie aangaf dat dit voor hem doorslaggevend was.

De heer **Omtzigt** (CDA): Het is een interessant voorstel van de D66-fractie. Als u één kleinkind heeft – u moet even de voetnoot lezen – dan betaalt u 39,6% belasting. Heeft u geen afstammelingen, dan mag u iemand aanwijzen. Dan mag u het kleinkind van uw broer aanwijzen en krijgt u ineens 22% belasting. Ofwel: als u familie hebt, moet u meer belasting betalen dan wanneer u geen familie hebt of wanneer u het aan uw geheime liefde wilt geven, dat begrijp ik ook. Is dat een keuze van de D66-fractie?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De heer Omtzigt wil het niet begrijpen of hij begrijpt het echt niet. Bij het alleenstaandenamendement gaat het erom dat mensen die geen familie hebben, iemand kunnen aanwijzen die als geliefde voor die alleenstaande geldt en dat die in dezelfde tariefgroep wordt belast als een partner, niet meer en niet minder. Dat lijkt mij een heel consequente lijn. Ik vind namelijk dat je als overheid niet kunt bepalen of de ene geliefde voor de alleenstaande een minder belangrijke positie moet hebben dan mensen met een familielid als erfgenaam en dus automatisch valt onder het partnertarief.

De **voorzitter**: De heer Omtzigt tot slot, even snel.

De heer **Omtzigt** (CDA): Misschien ben ik in eerste termijn niet duidelijk geweest; laten wij het daar maar even op houden. Ik word echter getriggerd als tegen mij gezegd wordt dat ik het niet begrepen heb. In de voetnoot staat: als u een kleinkind hebt, betaalt u 39% belasting; hebt u geen kleinkind, dan mag u iemand aanwijzen voor 22%. Ofte wel: u wilt een hogere belasting voor mensen met familie dan voor mensen zonder familie. U wilt dus kennelijk familie straffen. Dat is de inhoud van het amendement en als dat niet zo is, zie ik graag een gewijzigd amendement tegemoet.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Het punt is dat de heer Omtzigt zegt dat familie te allen tijde een hogere, betere positie zou moeten hebben dan de geliefde van een alleenstaande. Ik vind dat de overheid daar niet over gaat, maar degene die aanwijst.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Ik wil het niet over het alleenstaandenamendement hebben, want daar was mevrouw Koşer Kaya nog niet aan toe. Het ging evenwel over samenwonenden, die het kabinet wil verplichten om naar een notaris te gaan. GroenLinks steunt het amendement van D66 om die verplichting niet op te leggen, want dat jaagt burgers op onnodige kosten. Wat het amendement van mevrouw Koşer Kaya echter niet regelt, is dat kinderen die bij de ouders wonen straks geen partner meer kunnen zijn. Daar moet iets apart voor geregeld worden. Daarom heb ik daarvoor een apart amendement gemaakt. Ik vraag haar of zij dat ook steunt.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Dat amendement wil ik nog eens met plezier bekijken en met u bespreken. Ik heb daar nog wel vragen over; daar ben ik eerder niet aan toegekomen, maar dat komt vast goed.

Mevrouw **Sap** (GroenLinks): Het is jammer om te merken dat ik kennelijk wel steeds sneller tot een oordeel kan komen dan de collega's. Ik hoop dat mijn welwillende houding beantwoord wordt.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Daar zullen wij naar kijken, mevrouw Sap.

De heer **Tang** (PvdA): De snelheid van mevrouw Sap is legendarisch. In ieder geval zijn er twee amendementen van mevrouw Koşer Kaya op nrs. 46 en 52. In beide mis ik hoeveel die kosten. Ik neem aan dat het bij het alleenstaandenamendement om een vrij groot bedrag gaat. Zij moet er eerlijk over zijn, want ik denk dat dit in essentie door de kinderen wordt opgebracht. Dit wil ik namelijk duidelijk hebben. Is dit dus geen aanzienlijk bedrag en wordt dat in essentie niet opgebracht door de kinderen? Ik zie mevrouw Koşer Kaya op een bepaalde manier kijken, maar ik vind dat zij daar gegevens over moet verstrekken. Voor het tweede amendement wordt geen dekking aangegeven en ik vraag mij dan ook af of dat niets kost.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De essentie is dat het eerlijker verdeeld wordt. Bij het alleenstaandenamendement heb ik de dekking heel duidelijk aangegeven. Ik was overigens erg blij met uw steun voor dat amendement.

De heer **Tang** (PvdA): Stop, ik heb daaraan geen steun verleend. De PvdA-fractie heeft ook naar dit voorstel gekeken, maar zij schrok terug voor de budgettaire consequenties. Het zou worden verhaald op de kinderen, waarbij wel degelijk een zorggedachte speelt, die wij ook belangrijk vinden. Ik informeer dan ook naar de consequenties daarvan voor het wetsvoorstel. U maakt een keuze en die moet u wel eerlijk voorstellen. Dat is het enige wat ik vraag. Hoeveel kost het en hoeveel kost het de kinderen?

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik doe niet anders. Ik geef heel duidelijk aan dat wij gekozen hebben voor een eerlijke verdeling. Dat dit consequenties heeft voor kinderen dan wel andere partners is evident. Ik heb dat overigens ook in mijn amendement aangegeven. Ik zou zeggen: kijk er nog even naar en dan komt het vast goed.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De vraag over het alleenstaandenamendement heb ik beantwoord. Er is nog een vraag gesteld over mijn amendement inzake partners. Ik heb daarvan gezegd dat het geen budgettaire gevolgen heeft, omdat volgens het ministerie van Financiën dit wetgevingsproces ervan uitgaat dat degenen die nu geen samenlevingscontract hebben en in hetzelfde partnertarief vallen, straks overgaan tot een samenlevingscontract. Dat maakt waarschijnlijk niets uit, omdat het budgetneutraal is. Een dekking is dan ook niet nodig. Zo heeft het ministerie mij dat uitgelegd.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Die vraag kan straks ook aan de staatssecretaris worden gesteld.

Ik heb de samenwonenden aan de orde gesteld, omdat dat een principieel punt is, waarop ik een amendement heb ingediend. Ik heb aangegeven dat personen die vijf jaar op hetzelfde adres staan ingeschreven voor de Successiewet als partners aangemerkt dienen te worden. Dit amendement draait de wijziging van de staatssecretaris terug. Mensen zijn dan niet verplicht een contract af te sluiten. De staatssecretaris gaat uit van de zorgplicht die mensen tegenover elkaar hebben, maar zorgplicht kan ook bestaan wanneer deze niet rechtens denkbaar is. Mensen zorgen vaak voor een ander, niet omdat zij dit moeten, maar omdat zij dat voor elkaar over hebben. Ik verwijs overigens ook naar het commentaar van de Raad van State.

Met het amendement vervallen ook andere problemen die eerder aan de orde zijn geweest, zoals de overgangstermijn en de samenlevingscontracten waarin niet expliciet een zorgplicht is opgenomen. De gedachte dat het sowieso goed is als samenwonenden hun zaakjes vastleggen, vind ik paternalistisch. Ik ga ervan uit dat mensen deze keuze goed zelf kunnen maken.

Het tweede amendement dat ik heb ingediend, gaat over de alleenstaanden. Het amendement geeft iedereen zonder partner of kinderen het recht om iemand aan te wijzen die erft tegen het partnertarief. De overheid is niet in staat een oordeel te vellen over een relatie. Mensen zelf kunnen dat echter wel. Om die reden wil mijn fractie iedereen zelf de mogelijkheid geven een dierbare aan te wijzen. Deze mensen kunnen zelf bepalen of iemand ze zo dierbaar is, dat hij of zij in aanmerking kan komen voor het partnertarief. Dit amendement zorgt voor een meer neutraal beleid en mensen worden niet voor de keuze gesteld om bijvoorbeeld samen te wonen. Degene die erft, hoeft zo niet bijna de helft in te leveren.

Het amendement wordt gefinancierd door de partnertarieven evenredig te verhogen. Van alleenstaanden wordt dikwijls een bijdrage gevraagd voor de maatschappij en in het bijzonder voor gezinnen. Nu willen wij de kosten om de rechten voor alleenstaanden gelijk te trekken, neerleggen bij de andere vormen van samenwonen.

Ik ga nog kort in op een aantal punten dat nog is blijven liggen. Ik bedoel het APV, het ANBI en de bedrijfsopvolging. Mijn fractie steunt de grondslagverbreding die in de wijziging van de wet wordt geregeld. De zwevende afgezonderde particuliere vermogens worden in dit wetsvoorstel ook belast. Twee punten zijn hier van belang. In de eerste plaats wordt de wetswijziging grotendeels gefinancierd uit deze wijziging. De opbrengst blijft echter onzeker. Ik vertrouw op een goede rapportage die helderheid biedt en op de staatssecretaris die dat ook heeft toegezegd. Als blijkt dat de financiering toch niet wordt opgebracht, zullen hieraan consequenties worden verbonden.

In de tweede plaats wordt in de huidige opzet bij de afgezonderde particuliere vermogens gekozen voor aansluiting bij de erfgenamen en daarna pas bij de begunstigden. Stel dat opa een fonds heeft, zodat zijn kleinkind een huis kan kopen als zij 30 jaar wordt. Opa overlijdt, de moeder is de enige erfgenaam en het kleinkind is 22 jaar. De moeder moet nu totdat het kleinkind 30 jaar wordt, belasting betalen over het vermogen in het fonds, terwijl zij nooit recht krijgt op het geld in het fonds. Daarom is het logischer om aan te sluiten bij de begunstigde van het fonds en niet bij de erfgenaam. Bij het overlijden van iemand die een APV heeft, komen de erfgenamen in beeld en niet de begunstigde van een trust. Aansluiten bij de begunstigde is rechtvaardiger. Hij of zij is de gerechtigde van het vermogen en dit past beter bij het concept van verkregen belasting. Waarom wijkt de staatssecretaris op dit punt af van zijn concept? Is hij bereid om de categorieën ″begunstigden″ en ″erfgenamen″ om te draaien?

Koşer Kaya

Over de ANBI's, de Algemeen Nut Beogende Instellingen, bestaat nog steeds veel onduidelijkheid. Collega's voor mij zeiden dat ook al. De staatssecretaris heeft aangegeven dat de definities de komende jaren via de rechter helder zullen worden. Dat lijkt mij toch een onwenselijke gang van zaken. Op welke manier gaat de staatssecretaris vooraf meer helderheid bieden? Daarnaast wordt er geen overgangstermijn ingesteld. Met name voor mensen die geven aan organisaties die hun ANBI-status verliezen, is dit een probleem. Deze mensen kunnen die giften niet langer aftrekken, terwijl zij zich hierop misschien voor meerdere jaren hebben vastgelegd. Is de staatssecretaris bereid om een overgangstermijn in te stellen en is hij bereid om samen met de sector op korte termijn een evaluatie te houden?

Tijdens het wetgevingsoverleg is een vraag over de bedrijfsopvolging blijven liggen. Het vrijstellingstarief wordt verhoogd van 75% naar 90%. Ik heb gevraagd waarom deze verhoging noodzakelijk is. Welke problemen lost deze wijziging op? Van wie komen de signalen dat er problemen zijn, en wat zijn deze problemen? Is er onderzoek gedaan naar de bedrijfsopvolging? Graag krijg ik hierop een reactie.

Ik rond af. De wetswijziging zorgt voor het dichten van gaten en kieren in de wet. Dat is positief. Het is een stap in de goede richting. Deze Successiewet stamt echter uit 1956 en berust op begrippen uit de vorige eeuw. Ik wil de staatssecretaris aanmoedigen om niet bij deze wijziging te stoppen maar verder te kijken. Wel ben ik blij met zijn toezegging dat de belastingcommissie ook naar de successiebelasting zal kijken. Wij zijn benieuwd naar de resultaten, maar voor ons is dit slechts een begin, een start. De successiewetgeving moet verder gemoderniseerd worden.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Ik heb met de staatssecretaris afgesproken dat hij schriftelijk reageert op alle nieuwe amendementen en op de technische vragen die vandaag zijn gesteld. Die antwoorden krijgt de Kamer morgen voor 13.00 uur. Wij zetten het debat hopelijk morgen rond 19.00 uur voort, maar dat ligt aan de medewerking van de collega-Kamerleden, net zoals het vandaag aan de leden ligt.

De vergadering wordt van 16.32 uur tot 16.37 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2010 (32123-XIII);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2010 (32123-D).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Voorzitter. Het jachtseizoen is geopend. De minister van Economische Zaken spreekt op verwijtende toon over het gebrek aan moreel besef in het bedrijfsleven en verbindt daaraan de conclusie dat het Nederlandse bedrijfsleven niet het slachtoffer maar de oorzaak is van de huidige economische crisis. De pers verwijt de politiek gebrek aan een moreel kompas, in een artikel van NRC-journalist Marc Chavannes in de krant van 17 oktober. Ondernemers verwijten banken dat zij hen laten stikken.

Wie van de drie heeft gelijk? Of hebben ze alle drie een punt? De ondernemers hebben een punt wanneer zij zeggen dat banken onvoldoende oog hebben voor de situatie van veel bedrijven in Nederland. Ik weet dat de minister van Economische Zaken het wat dit betreft met mij eens is. Vorig jaar zette Atradius de toon, door lukraak 20.000 bedrijven neer te zetten als onbetrouwbaar voor haar leveranciers. Hoewel er lange tijd is gesteggeld over de cijfers, tonen deze aan dat banken zeer terughoudend zijn in het verschaffen van krediet aan ondernemers. Ze zijn te terughoudend, ondanks allerlei extra mogelijkheden om met staatsgaranties geld uit te lenen.

De minister van Economische Zaken heeft geen punt. Als er één ministerie is dat zelf verantwoordelijk is voor de crisis, is het wel haar ministerie, met zijn geschiedenis als ideoloog achter "meer markt, minder overheid", achter deregulering en achter "laat maar waaien". In deze geschiedenis had het ministerie meer dan nu een vinger in de pap in de economische verhoudingen in ons land. Tegenwoordig weet iedereen dat Financiën de dienst uitmaakt. Daar is het besef dat de overheid de oplossing is en niet het probleem, nog niet in de verste verte doorgedrongen. Ik moet minister Van der Hoeven nageven dat zij wel vecht, van tijd tot tijd als een leeuwin, voor de belangen van haar bedrijfsleven. Maar waarom flapt zij dan zoiets eruit in De Telegraaf, terwijl het de financiële sector is, met name de aandeelhouders, voor wie het nooit genoeg was en is, die ons in deze afgrond hebben geduwd? Inderdaad, ook bestuurders en managers en ieder in wiens ogen eurotekens stonden bij nog een bonus en nog een jaar met kortetermijnwinst treft blaam. Maar verder moet de minister toch erkennen dat het de overheid was die de regels heeft opgesteld waardoor dit allemaal mogelijk was. Is de minister het met mij eens dat dit ook in de financiële sector en bij aandeelhouders en het management van bedrijven is gebeurd? Bedoelde zij ook dat aan te kaarten met haar opmerkingen van afgelopen maandag?

Dan hebben we het antwoord op de vraag van de journalist. Heeft hij gelijk met zijn stuk in de krant onder de kop "'DSB' onthult gebreken moreel kompas politiek"? Ja, hij heeft gelijk. Een relaas over de postmarkt ontbrak in het stuk van Chavannes, maar dat had mooi in deze opsomming gepast. Er zitten nogal wat fracties in de Kamer die overal roepen dat het nu echt genoeg is en dat de overheid moet optreden, dat de overheid is doorgeschoten in het denken dat de markt het wel zal regelen. Maar ondertussen verandert er niets bij de partijen in de Kamer wat betreft hun visie en hun stemgedrag. De Partij van de Arbeid laat de postbodes lekker aan hun lot over. Marktje geliberaliseerd, billen afgeveegd, drukje doorgespoeld, handjes gewassen, klaar. Het is onbegrijpelijk dat zoveel partijen toelaten dat mensen op de postmarkt worden uitgebuit, dat cao's onder druk worden gezet omdat het stukloon zijn herintrede heeft gedaan en dat een bedrijf als TNT bij voortduring de kans krijgt om mensen het mes op de keel te zetten. Ik roep de werknemers van TNT op om het heft in handen te nemen. Ga maar eens flink aan de